

სსიპ გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი

გიორგი თვაური

მცირე და საშუალო ბიზნესის ევროკავშირთან ინტეგრაციის ძირითადი
მიმართულებები

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია სოციალურ მეცნიერებათა,
ბიზნესისა და სამართალმცოდნეობის ფაკულტეტზე

ბიზნესის ადმინისტრირების მაგისტრის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: ნინო ორჯონიკიძე
პროფესორი

გორი
2021

ანოტაცია

ბოლო წლებში საქართველოში მნიშვნელოვანი ეკონომიკური რეფორმები განხორციელდა, რომელთა მიზანი იყო: საგადასახადო ტვირთის შემცირება, ეკონომიკის ლიბერალიზაცია, სახელმწიფო სერვისების გაუმჯობესება, ბიზნესის აღორძინებისათვის ხელსაყრელი გარემოს შექმნა, კორუფციასთან ბრძოლა და სხვა. აღნიშნული რეფორმების შედეგად, საქართველომ ეკონომიკური ზრდის მაღალ მაჩვენებლებს მიაღწია. ასევე გაიზარდა ქვეყანაში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ნაკადები. საქართველოს ეკონომიკური პოლიტიკა დადებითად იქნა შეფასებული სხვადასხვა სარეიტინგო სააგენტოების და საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების მიერ.

2016 წელს ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციამ (OECD) გამოაქვეყნა აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნების მცირე და საშუალო მეწარმეობის პოლიტიკის ინდექსი, რომელიც ამ ქვეყნების მიერ ევროპის მცირე ბიზნესის აქტის განხორციელების შეფასებას გულისხმობს. ინდექსის თანახმად მცირე და საშუალო ბიზნესის ინსტიტუციური და საოპერაციო გარემოს გაუმჯობესების კუთხით, საქართველო რეგიონში საუკეთესოა. ბოლო წლების განმავლობაში განსაკუთრებული წინსვლა აღინიშნა ბიზნესის ინფრასტრუქტურის, დაფინანსების ხელმისაწვდომობის, ვაჭრობის ტექნიკური ბარიერების გაუქმებისა და მცირე და საშუალო საწარმოების ინსტიტუციონალიზაციის კუთხით. მიუხედავად, ასეთი განვითარების დინამიკისა საქართველოში დღესაც მრავალი გამოწვევაა ამ მიმართულებით.

სამაგისტრო ნაშრომში მოცემულია სხვადასხვა ტიპის კვლევების გაერთიანებული ანალიზი, რომელიც ასახავს საქართველოში არსებული ბიზნეს გარემოს პრობლემებსა და გამოწვევებს მცირე და საშუალო ბიზნესის კუთხით.

Annotation

Giorgi Tvauri

Main directions of small and medium business integration with EU

In recent years, Georgia has undergone significant economic reforms aimed at: reducing the tax burden, liberalizing the economy, improving public services, creating a favorable environment for business revival, combating corruption and more. As a result of these reforms, Georgia has achieved high rates of economic growth. Flows of foreign direct investment in the country have also increased. Georgia's economic policy has been positively assessed by various rating agencies and international financial institutions.

In 2016, the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) published the Eastern Partnership SME Policy Index, which assesses the implementation of the European Small Business Act by these countries. According to the index, Georgia is the best in the region in terms of improving the institutional and operational environment of small and medium-sized businesses. Significant progress has been made in recent years in terms of business infrastructure, access to finance, the removal of technical barriers to trade, and the institutionalization of small and medium-sized enterprises. Despite the dynamics of such development, there are still many challenges in this direction in Georgia.

The master's thesis presents a combined analysis of different types of research, which reflects the problems and challenges of the business environment in Georgia in terms of small and medium businesses.

შინაარსი

შესავალი -----

თავი I. მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების ინსტიტუციური გარემო
ევროკავშირში -----

1.1. საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობები და მათი გავლენა მცირე და
საშუალო ბიზნესზე -----

1.2. მცირე და საშუალო ბიზნესის ფორმირების ეტაპები მსოფლიოს სხვადასხვა
ქვეყნებში -----

თავი.2 საქართველოში მცირე და საშუალო ბიზნესის ინსტიტუციური პირობები-----

2.1. მცირე და საშუალო ბიზნესის ფორმირების ეტაპები საქართველოში --

2.2. მცირე და საშუალო მეწარმეობის სამეწარმეო, სამართლებრივი და
ინსტიტუციონალური გარემო -----

თავი 3 საქართველოში მცირე და საშუალო ბიზნესის ინტერნაციონალიზაცია-----

3.1 ინტერნაციონალიზაციის პროცესი საქართველოში -----

3.2 საქართველოში მცირე და საშუალო ბიზნესის კვლევის მეთოდოლოგია და
შედეგები -----

დასკვნა

გამოყენებული ლიტერატურა

შესავალი

თემის აქტუალობა: კაცობრიობის განვითარების ნებისმიერ ეტაპზე მატერიალური დოვლათის შექმნის გარეშე წარმოუდგენელია ადამიანის საქმიანობა. სწორედ წარმოების პროცესში იქმნებოდა სიცოცხლისთვის აუცილებელი მატერიალური დოვლათი. მიუხედავად, დროის და ეპოქის ცვლილებისა მცირე და საშუალო ბიზნესს, აქტუალობა დღესაც არ დაუკარგავს და შეგვიძლია ვთქვათ, რომ სწორედ ბიზნესი და მასთან დაკავშირებული საქმიანობა განვითარებული ქვეყნების ეკონომიკის ქვაკუთხედს წარმოადგენს.

განვითარებულ ქვეყნებში მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება მაღალი ტემპით მიმდინარეობს, რადგან ასეთი ქვეყნების მთავრობები აცნობიერებენ მათ მნიშვნელობას სახელმწიფოს ეკონომიკურ კეთილდღეობაში. თითქმის ნებისმიერი განვითარებული სახელმწიფოს მთავარ ეკონომიკურ დეტერმინატებში მნიშვნელოვანი წვლილი მცირე და საშუალო ბიზნესს უკავია.

საქართველომ დღევანდელ დღემდე განვითარების ძალზედ რთული გზა განვლო, როდესაც სახელმწიფოს ყველა სტრუქტურა მოშლილი გახლდათ და ქვეყანაში სრული ქაოსი იყო. ამ მდგომარეობის დაძლევაში მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა, სხვა ყველაფერთან ერთად მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებამ. ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულების გაფორმების შემდგომ, კიდევ უფრო დაიხვეწა კანონები და გატარდა რეფორმები მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებისათვის.

კვლევის მიზანი და ამოცანა კვლევის მიზანია შეფასებული იქნეს საქართველოში მცირე და საშუალო ბიზნესის გარემო, გაანალიზებულია მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების ხელის შემშლელი ფაქტორები და მათი გამოსწორების გზები, ასევე გამოკვლეულია ევროკავშირთან ინტეგრაციის ძირითადი მიმართულებები.

კვლევის საგანი და ობიექტი. ნაშრომის კვლევის საგანია მცირე და საშუალო ბიზნესის მიმართ შიდა და გარე ბაზრებზე წარმოქმნილი ბარიერები და მათი გადაწყვეტის გზების მოძიება, ევროკავშირთან ინტეგრაციის ფონზე.

თავი I. მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების ინსტიტუციური გარემო ევროკავშირში

1.1. საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობები და მათი გავლენა მცირე და საშუალო ბიზნესზე

1996 წლის 22 აპრილს ლუქსემბურგში ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოების წარმომადგენლებმა, ევროკომისიისა და საქართველოს პრეზიდენტებმა, ხელი მოაწერეს საქართველოსა და ევროკავშირს შორის პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შეთანხმებას, რომელიც 1999 წელს შევიდა ძალაში.

პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმება მოიცავდა ევროკავშირის სტანდარტებთან დაახლოებისა და ჰარმონიზაციის პროცესს. შეთანხმების 43-ე მუხლის თანახმად, საქართველომ ვალდებულია აიღოს, ეტაპობრივად დაეახლოვებინა თავისი კანონმდებლობა ევროკავშირის კანონმდებლობასთან¹ ამავე მუხლში ჩამოთვლილია სფეროები, რომლებიც უნდა მოეცვა საკანონმდებლო ჰარმონიზაციას, ესენია: ინვესტიციები, საბაჟო სამართალი, სამეწარმეო სამართალი, საბანკო სამართალი, კომპანიათა ანგარიშები და გადასახადები, ინტელექტუალური საკუთრება, ფინანსური მომსახურება, კონკურენციის წესები, სახელმწიფო შესყიდვები, გარემოს დაცვა, მომხმარებელთა უფლებების დაცვა, არაპირდაპირი დაბეგვრა და სხვა. შეთანხმების 44-ე მუხლი საგანგებოდ საუბრობს კანონმდებლობის დაახლოებაზე კონკურენციის სფეროში².

¹ www.infocenter.gov.ge - საქართველოს და ევროკავშირის საინფორმაციო ცენტრი

² <http://infocenter.gov.ge/euinfo-georgia-history/>

შეთანხმების შემდგომ საქართველომ მთელი რიგი ნაბიჯები გადადგა ამ მიმართულებით. 1997 წლის 2 სექტემბერს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო დადგენილება, რომლის თანახმადაც, 1998 წლის 1 სექტემბრიდან საქართველოს პარლამენტში მიღებული ყველა კანონი და სხვა ნორმატიული აქტი უნდა შეესაბამებოდეს ევროკავშირის მიერ დადგენილ სტანდარტებსა და ნორმებს³.

2000 წლიდან შეიქმნა საქართველოსა და ევროკავშირის შორის პარტნიორობისა და თანამშრომლობის ხელშეწყობი სამთავრობო კომისია, რომელსაც სხვა ფუნქციებთან ერთად, საქართველოს კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოების ხელშეწყობა დაევალა. კომისიის მიერ შესაბამისი სამინისტროებისა და უწყებების მონაწილეობით შემუშავდა საქართველოს კანონმდებლობის ევროგაერთიანების კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციის სტრატეგია, რომელიც დამტკიცდა საქართველოს პრეზიდენტის 2001 წლის 14 ივნისის #613 განკარგულებით. შემდგომ ეტაპს წარმოადგენდა საქართველოს კანონმდებლობის ევროგაერთიანების კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციის ეროვნული პროგრამის შემუშავება. პროგრამაზე მუშაობა 2001-2003 წლებში მიმდინარეობდა. 2004 წლის 8 მაისის განკარგულებით, საქართველოს მთავრობამ მოიწონა საქართველოს კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციის ეროვნული პროგრამა და მთავრობის წევრებს დაევალათ ეროვნული პროგრამის შესასრულებლად ინდივიდუალური (სექტორული) სამოქმედო გეგმების შემუშავება. თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმების განხორციელებისა დამონიტორინგის მიზნით ჩამოყალიბდა შემდეგი ერთობლივი ინსტიტუტები თანამშრომლობის საბჭო წელიწადში ერთხელ იკრიბებოდა და მის ფუნქცია პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმების განხორციელებაზე ზედამხედველობა წარმოადგენდა. ის, ერთი მხრივ, საქართველოს მთავრობის წარმომადგენლების, ხოლო მეორე მხრივ, ევროკავშირის საბჭოსა და ევროკომისიის წევრებისგან შედგებოდა. საბჭოზე მხარეები განიხილავდნენ პარტნიორობისა და

³ Eu-Georgia relations-factsheet author Eeas Press Team 2019

თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმების ფარგლებში წამოჭრილ საკითხებს. პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ შეთანხმების მიზნებს ემსახურებოდა.

თანამშრომლობის კომიტეტი წელიწადში ერთხელ იკრიბებოდა მაღალი რანგის სახელმწიფო მოხელეების დონეზე. იგი შემდეგ ქვეკომიტეტებს მოიცავდა:

- ტრანსპორტის, გარემოს დაცვისა და ენერჯეტიკის
- დასაქმებისა და სოციალური საკითხების, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის, ტრენინგის, განათლებისა და ახალგაზრდობის, კულტურის, საინფორმაციო საზოგადოების და აუდიოვიზუალური პოლიტიკისა და მეცნიერების და ტექნოლოგიების;
- ვაჭრობის, ეკონომიკისა და მასთან დაკავშირებული სამართლებრივი საკითხების;
- სამართლის, თავისუფლებისა და უსაფრთხოების.
- საპარლამენტო თანამშრომლობის კომიტეტი შედგებოდა დასაქმებისა და სოციალური საკითხების, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის, ტრენინგის, განათლებისა და ახალგაზრდობის, კულტურის, საინფორმაციო საზოგადოების და აუდიოვიზუალური პოლიტიკისა და მეცნიერების და ტექნოლოგიების;
- ვაჭრობის, ეკონომიკისა და მასთან დაკავშირებული სამართლებრივი საკითხების;
- სამართლის, თავისუფლებისა და უსაფრთხოების.

საპარლამენტო თანამშრომლობის კომიტეტი შედგებოდა საქართველოს პარლამენტისა და ევროპარლამენტის წევრებისგან. ეს იყო პლატფორმა პოლიტიკური დიალოგისთვის ევროკავშირისა და საქართველოს პარლამენტარებს შორის⁴. 1991 წელს, საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური ვაკუუმის აღმოსაფხვრელად ევროკავშირმა წამოიწყო თავისი

⁴ იხ. წყარო - infocenter.gov.ge

პროგრამა TACIS⁵. იგი ვრცელდებოდა შემდეგ ქვეყნებზე: აზერბაიჯანი, ბელარუსი, საქართველო, სომხეთი, მოლდოვა, მონღოლეთი, რუსეთი, ტაჯიკეთი, თურქმენეთი, უკრაინა, უზბეკეთი, ყაზახეთი და ყირგიზეთი. 2007 წელს TACIS -ის პროგრამა ევროპის სამეზობლო და პარტნიორობის ინსტრუმენტმა (ENPI) ჩაანაცვლა. აღნიშნული პროგრამა იმ ძირითად ინსტრუმენტს წარმოადგენდა, რომლის საშუალებითაც ევროკავშირი პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შეთანხმების განხორციელებას უზრუნველყოფდა. პოლიტიკური ურთიერთობების პრიორიტეტების დაკმაყოფილება. TACIS -ის დახმარების ძირითადი ელემენტი იყო ევროკავშირში არსებული ორგანიზაციების ნოუჰაუს და გამოცდილების გაზიარება პარტნიორი ქვეყნებისთვის. საქართველოში TACIS-ის საქმიანობის მიზანი იყო გაემდიერებინა ქვეყნის დამოუკიდებლობა და მისი სვლა საბაზრო ეკონომიკისა და კარგად განვითარებული დემოკრატიისკენ. პროგრამის განხორციელების შედეგად TACIS-მა წვლილი შეიტანა საქართველოში სამოქალაქო საზოგადოებისა და საბაზრო ეკონომიკის განვითარებაში, ესენია: ახლად დანიშნულ მოსამართლეთა მომზადება; სტრუქტურული რეფორმები ენერგეტიკულ სექტორში; პარლამენტის ინსტიტუციური მშენებლობა; საჯარო მოხელეთა მომზადება; ქუთაისსა და თბილისში მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება; საბაჟოს მოხელეთა მომზადება; ტურიზმის სტრატეგიის განვითარება; საქართველოს საერთაშორისო ნავთობის კორპორაციისთვის დახმარების გაწევა; პორტებში საზღვაო უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში დახმარება; TRACECA-ს ხიდის მშენებლობა; ფოთი-ილიჩოვსკის სარკინიგზო ბორნის მშენებლობა; რკინიგზაზე კომუნიკაციისა და სასიგნალო სისტემის შექმნის მიზნით, ოპტიკურ-ბოჭკოვანი სისტემის დამონტაჟება; სტატისტიკის დეპარტამენტისთვის დახმარების გაწევა; ტემპუსი – უმაღლესი განათლების განვითარება და რესტრუქტურირება; ქართულ-ევროპული პოლიტიკის და სამართლებრივი საკონსულტაციო ცენტრისა და კავკასიის რეგიონული გარემოსდაცვითი ცენტრის შექმნა და ა.შ. ევროკომისიამ ტასის ფარგლებში

⁵ TACIS - ტექნიკური დახმარების პროგრამა დამოუკიდებელი ქვეყნების თანამეგობრობისთვის

საქართველოში ასობით პროექტის განსახორციელებლად 131 მილიონამდე დახმარება გამოყოფ.⁶

ევროპის სამეზობლო და პარტნიორობის ინსტრუმენტი (ENPI) იყო ის ფინანსური ინსტრუმენტი, რომელიც გულისხმობდა სამეზობლო პოლიტიკის კონკრეტული ფინანსური აქტივობებით მხარდაჭერას და 2007 წლის პირველი იანვრიდან მოქმედებდა. მის ძირითად მიზანს წარმოადგენდა საერთო ღირებულებების გაზიარება, სტაბილურობისა და კეთილდღეობის არეალის შექმნა, ინტენსიური თანამშრომლობა და უფრო ღრმა ეკონომიკური და რეგიონული ინტეგრირება თანამშრომლობის სფეროების მთელი სპექტრის გათვალისწინებით. 2007-2013 წლებში ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის ინსტრუმენტის ფარგლებში გამოყოფილმა ფინანსურმა დახმარებამ 16 სამეზობლო პოლიტიკის ქვეყნისა და რუსეთისათვის 11 მილიარდი ევრო შეადგინა, რამაც მნიშვნელოვნად გაზარდა ევროკავშირის დახმარება მისი სამეზობლოსათვის 2007 წელს ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის ინსტრუმენტის ფარგლებში საქართველოსთვის 24 მილიონი ევრო გამოიყო, რაც სამოქმედო გეგმის პრიორიტეტული სფეროების რეფორმირებას მოხმარდა. სამეზობლო პოლიტიკის ინსტრუმენტის ფარგლებში 2007-2010 წლების საერთო ბიუჯეტმა 120 მლნ ევრო შეადგინა. 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის ინსტრუმენტის კონფლიქტებთან დაკავშირებული პაკეტიდან ევროკომისიამ საქართველოსთვის დამატებით გამოყო 500 მლნ ევრო, რომლის ძირითადი ნაწილი იძულებით გადაადგილებულ პირთა მხარდაჭერას მოხმარდა. აღმოსავლეთ პარტნიორობის ინიციატივა, როგორც ევროკავშირის აღმოსავლეთ მეზობელ ქვეყნებთან თანამშრომლობის ახალი ფორმატი, პირველად შევედეთმა და პოლონეთმა შეიმუშავეს.

⁶ EUROPEAN COMMISSION THE TACIS PROGRAMME- Europa Eu

ევროკომისიამ 2008 წლის 3 დეკემბერს გამოაქვეყნა აღმოსავლეთ პარტნიორობის შესახებ კომუნიკაცია, რომელიც 2009 წლის 19 მარტს ევროპული საბჭოს სხდომაზე დამტკიცდა. აღმოსავლეთ პარტნიორობის ფარგლებში თანამშრომლობა ვითარდება ორი მიმართულებით: ორმხრივი და მრავალმხრივი თანამშრომლობის ფორმატებში. ორმხრივი თანამშრომლობა ევროკავშირსა და თითოეულ პარტნიორ ქვეყანას შორის თანამშრომლობის შემდგომ გაძლიერებას ითვალისწინებს, რაც მოიცავს: ასოცირების შესახებ შეთანხმებების გაფორმების გზით, უფრო საკონტრაქტო ურთიერთობების ჩამოყალიბებას. მრავალმხრივი თანამშრომლობის მიზანი კი უზრუნველყოფს ახალ ფორმატს, რომელიც საერთო ინტერესთა სფეროში თანამშრომლობისა და გამოწვევებთან გამკლავების შესაძლებლობას იძლევა. ასოცირების შესახებ შეთანხმება არის საქართველოს ევროკავშირთან დაახლოების სამოქმედო გეგმა, რომელიც ქვეყნის პოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიკური ცხოვრების თითქმის ყველა სფეროს მოიცავს. შეთანხმებაში აღიარებულია საქართველოს ევროპული მისწრაფებები და ევროპული არჩევანი, აღნიშნულია, რომ ის საერთო ღირებულებები, რომლებსაც ეფუძნება ევროკავშირი – დემოკრატია, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვა და კანონის უზენაესობა.

შეთანხმებაში გამოხატულია სრული პატივისცემა საქართველოს დამოუკიდებლობის, სუვერენიტეტის, ტერიტორიული მთლიანობისასფეროებში ერთობლივი პროექტების განხორციელების გზით რეგიონში თანამშრომლობის პროცესების განვითარებას ისახავს მიზნად. შეთანხმება ადგენს იმ კონკრეტულ სფეროებს, რომლებშიც საქართველომ ევროკავშირის ხელშეწყობით უნდა გაატაროს კონკრეტული რეფორმები⁷:

- საერთო ევროპული ფასეულობების განმტკიცება და დაცვა.
- მართლმსაჯულება, თავისუფლება და უსაფრთხოება:

⁷ იხ. წყარო - www.infocenter.gov.ge

- მიგრაციის მართვა და ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ეფექტიანი ბრძოლა;
- ფულის გათეთრების, ორგანიზებული დანაშაულისა და კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლა;
- საზღვრის მართვის საკითხებზე თანამშრომლობის გაღრმავება, ტერორიზმის, პერსონალურ მონაცემთა დაცვა და სხვა;

ასოცირების შესახებ შეთანხმების შესრულების მონიტორინგის მიზნით, შეიქმნა ასოცირების საბჭო, ასოცირების კომიტეტი, რომელიც ასოცირების საბჭოს ეხმარება მოვალეობებისა და ფუნქციების შესრულებაში. ასოცირების კომიტეტს ეხმარებიან სპეციალურად შექმნილი თემატური ქვეკომიტეტები. ხაზგასასმელია ის დადებითი ეფექტები რაც ევროკავშირთან ურთიერთობამ მოიტანა საქართველოსთვის უპირველს ყოვლისა ქვეყნის ეკონომიკა მნიშვნელოვნად გაძლიერდა ევროკავშირთან ურთიერთობის შედეგად და იგი აგრძელებს ამ ტენდენციას ევროკავშირთან ურთიერთობის გაღრმავების პირდაპირ პროპორციულად, მაგ: 2019 წლის იანვარ-მარტში საქართველოსათვის ევროკავშირი ერთ-ერთი ძირითადი სავაჭროპარტნიორი იყო 23,7%-იანი წილით ექსპორტში. ასევე ხაზგასასმელია ევროკავშირის დახმარება ქართული კომპანიებისადმი დაფინანსებით, ტრენინგით და ექსპერტული მხარდაჭერით ახალი ბიზნესის ასათვისებლად. 2009 წლიდან 2.1 მილიარდ ლარზე მეტი იყო გამოყოფილი ამ მიმართულებით, შედეგად განხორციელდა 63 000 საწარმოს მხარდაჭერა და ამის შედეგად საქართველოში 2 450 ახალი სამუშაო ადგილი შეიქმნა. ასევე ევროკავშირის მიერ სოფლის მხარდაჭერა ზრდის ქართველი ფერმერების შემოსავალს. მისი დახმარებით შეიქმნა 1500-ზე მეტი ფერმერული კოოპერატივი, შედეგად კი შემოსავლები 20%-ზე მეტით გაიზარდა⁸. ასევე მნიშვნელოვანია ევროკავშირის წვლილი საქართველოს სამშვიდობო საქმიანობაში, 2014 წლის მარტში ძალაში შევიდა ჩარჩო-ხელშეკრულება საქართველოს მონაწილეობის შესახებ ევროკავშირის ერთიანი უსაფრთხოების და თავდაცვის პოლიტიკის ოპერაციებში და მას შემდეგ ერთიანი უსაფრთხოების და თავდაცვის პოლიტიკის ოპერაციებში და მას შემდეგ საქართველომ მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა რამდენიმე ოპერაციის ჩატარებაში. დღემდე საქართველოს მიერ ამ პროცესში შეტანილია უდიდესი წვლილი დაახლოებით 156 სამხედრო პირის მონაწილეობა ევროკავშირის ოპერაციაში ცენტრალური აფრიკის რესპუბლიკაში. ამჟამად საქართველო მონაწილეობს

⁸ სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

ევროკავშირის სამხედრო წვრთნების მისიაში ცენტრალური აფრიკის რესპუბლიკაში და ევროკავშირის საწვრთნელ მისიაში მალიში. ევროკავშირი აგრძელებს საქართველოს ძალისხმევის მხარდაჭერას აფხაზეთის და სამხრეთ ოსეთის სეპარატისტულ რეგიონებში 1990-იან წლებში დაწყებული კონფლიქტების შედეგების დაძლევის მიმართულებით. ის ასევე ეხმარება საქართველოს, მიაღწიოს მეტ სტაბილურობას 2008 წლის აგვისტოს შეიარაღებული კონფლიქტის შემდეგ. სტაბილურად უცვლელია ევროკავშირის საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის მხარდაჭერის პოლიტიკა ქვეყნის საერთაშორისოდ აღიარებულ საზღვრებში და ევროკავშირის ჩართულობა აფხაზეთის და სამხრეთ ოსეთის სეპარატისტული რეგიონების კონფლიქტის გრძელვადიანი მოგვარების მხარდაჭერაში. 2003 წლის ივლისში ევროკავშირმა დანიშნა სპეციალური წარმომადგენელი სამხრეთ კავკასიის საკითხებში. ევროკავშირის მხარდაჭერა უმნიშვნელოვანესია 7000-ზე მეტი ევროპული სტანდარტის მისაღებად ჯანმრთელობის, უსაფრთხოების და გარემოს დაცვის სფეროებში⁹.

⁹ ევროკავშირისა და საქართველოს შორის არსებული ურთიერთობები: ფაქტები და რიცხვები

1.2. მცირე და საშუალო ბიზნესის ფორმირების ეტაპები მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში

საქართველო ყოველდღიურად უახლოვდება ევროკავშირს და დღეს ამ ევროპულ გაერთიანებაში გაწევრიანება ქვეყნის მთავარ მიზანს წარმოადგენს. დღეს დღეობით ევროკავშირში 28 ქვეყანა ერთიანდება. საინტერესოა იმის განხილვა, თუ როგორ მიმდინარეობდა ამ ქვეყნებში მცირე და საშუალო ბიზნესის ფორმირების ეტაპები. ესპანეთი ერთ-ერთი მოწინავე ქვეყანა ევროგაერთიანებაში. ქვეყნის ეკონომიკის უმნიშვნელოვანეს დარგებს შორის მომსახურების სფეროს წყევანი ადგილი უკავია, თუმცა ასევე დიდია ტურიზმის, საბანკო-საფინანსო და სხვა დარგების როლიც. ესპანეთი ტურისტების რაოდენობის მხრივ მსოფლიოს მოწინავე ქვეყნებს შორისაა. საკმაოდ განვითარებულია ამ ქვეყანაში მიკრო და მცირე ბიზნესი დიდი ხნის განმავლობაში მისაბადი იყო მრავალი ქვეყანისათვის. ამის მთავარი მიზეზია ის რომ ესპანეთში ამ სახის ბიზნესისაგან მშპს - 72% ფორმირდება¹⁰. ესპანეთში მცირე ბიზნესის განვითარება იწყება გასული საუკუნის 70-იანი წლებიდან. მცირე ბიზნესის განვითარების მაღალი დონე განაპირობებდა ქვეყნის ეკონომიკის მაღალ დონეს. ქვეყანამ გადაწყვიტა უმუშევრობის პრობლემა და შესაბამისად ამაღლდა ეკონომიკური კეთილდღეობა. ესპანეთში მოქმედებს არაერთი პროგრამა, რომლებიც მიმართულია მეწარმეობის განვითარებასა და მხარდაჭერაზე. მეწარმე პირველი ხუთი წლის განმავლობაში არ იხდის გადასახადებს, აგრეთვე შესაძლებლობა აქვს ბიზნესის გასაფართოებლად ისარგებლოს უვადო კრედიტით. ესპანეთის მთავრობა განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს მცირე საწარმოებს, რომელთაც დიდი სოციალური მნიშვნელობა აქვთ ქვეყნისათვის: ქმნიან სამუშაო ადგილებს მოსახლეობის სოციალურად დაუცველი ჯგუფებისათვის ხელს უწყობენ ნაკლებად განვითარებული რეგიონების წინსვლას. ესპანეთში სახელმწიფო მრავალ ორგანიზაციასა და ფონდს ახალისებს მცირე მეწარმეობის მხარდასაჭერად. ესპანეთის ხელისუფლება ასევე დიდ ყურადღებას ამახვილებს მეცნიერებატევადი დარგების განვითარებაზე და მეცნიერულ

¹⁰ ხ. ჩიგოგიძე „ევროკავშირის 5 ქვეყანა, სადაც მცირე ბიზნესი სწრაფად ვითარდება“ 2018

მიღწევებზე. სახელმწიფო მცირე ბიზნესის მხარდაჭერისათვის ქმნის დიდი რაოდენობის ფონდებსა და ორგანიზაციებს, რომლებიც იყოფა ორ ჯგუფად, რომლებშიც შედიან ასევე ევროკავშირის ტერიტორიაზე არსებული მცირე ბიზნესის მხარდაჭერი ორგანიზაციები. პირველ ჯგუფს მიეკუთვნება ურთიერთგარანტიის საზოგადოებები, რომლებიც მცირე ბიზნესის განვითარების მიზნით თავიანთ ქონებას დებენ გარანტად გირაოს სახით ან კიდევ ხდებიან თავდებები. მეორე ჯგუფში შედიან ურთიერთდაფინანსების საზოგადოებები, რომლებიც ახორციელებენ მცირე მეწარმეობის დაფინანსებას, ინვესტირებას და სუბსიდირებას. ამ ჯგუფში შედის ესპანეთის დაკრედიტების სახელმწიფო ინსტიტუტი. მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების მთავარ დადებით ფაქტორად ესპანეთში შეიძლება დავასახელოთ ბიუროკრატის მინიმალური დონე. საწარმოს რეგისტრაცია და ლიცენზიის აღება განაცხადის შეტანიდან 24 საათში ხდება, ჩინოვნიკების მხრიდან ზედმეტ მოთხოვნათა გარეშე. ამასთან, ეს შეიძლება გააკეთოს უცხო სახელმწიფოს მოქალაქემაც. მინიმუმადეა დაყვანილი სახელმწიფო სტრუქტურების მაკონტროლებელი ფუნქციები.

გერმანიაში ფედერალური კლასიფიკატორის მიხედვით მცირე საწარმოდ ითვლება ფირმა, სადაც მუშაობს არა უმეტეს 49 ადამიანისა და ყოველწლიური ბრუნვა 1 მილიონზე ნაკლებია. მცირე საწარმო ეს ის ფირმაა, რომელსაც მართავს იურიდიულად დამოუკიდებელი მეპატრონე და რომელიც უშუალოდ მონაწილეობს წარმოების პროცესში, მთლიანად იღებს თავის თავზე ეკონომიკურ რისკებს და რომელიც, როგორ წესი, თვითონ აფინანსებს თავის საქმიანობას კრედიტების მოზიდვის გარეშე¹¹. გერმანიაში სახელმწიფოს კონტროლის ქვეშ 500-ზე მეტი ფედერალური და რეგიონული მნიშვნელობის პროგრამა ხორციელდება დამწყები მეწარმეებისთვის. კერძო ბიზნესის წამოწყებისათვის ყველაზე დიდ ხელისშემშლელ ფაქტორად საკუთარი სახსრების არარსებობა მიიჩნევა. ამ შემთხვევაში დამწყებმა მეწარმემ შესაძლებელია მოიპოვოს სპეციალური შეღავათიანი კრედიტი, რომლის მაქსიმალური ოდენობა 1 მილიონს აღწევს (პროექტის ღირებულების არა უმეტეს

¹¹ საქართველოს პარლამენტის აპარატი, კვლევითი დეპარტამენტი, კანონშემოქმედებითი საქმიანობის საინფორმაციო უზრუნველყოფის განყოფილება

50%), ხოლო წლიური განაკვეთი 5 პროცენტს. ასეთი კრედიტის მაქსიმალური ვადა 20 წელია. ამასთან ინვესტიციების 40%-მდე მიღება გარანტიის გარეშე შესაძლებელი, პირველი 2 წელი განთავისუფლებულია პროცენტებისაგან, ხოლო კრედიტის დაბრუნება იწყება მე-11 წლიდან. ამგვარი სახის დაკრედიტებაზე რისკს სახელმწიფო იღებს. გერმანიამ მეორე მსოფლიო ომის დასრულებიდან 10 წელზე ნაკლებ დროში აღადგინა თავისი ეკონომიკა და მთელი მსოფლიო გერმანიის ეკონომიკურ სასწაულზე აალაპარაკა. თანამედროვე გერმანიის ეკონომიკაში მცირე ბიზნესი დიდ როლს ასრულებს და ნებისმიერი ქვეყნისათვის მისაბამი მაგალითია.

საფრანგეთში მცირე საწარმოდ ითვლება ფირმა, სადაც დასაქმებულთა რაოდენობა არ აღემატება 500 ადამიანს და წლიური ბრუნვა გადასახადების გადახდამდე 200 მილიონზე ნაკლებია. საფრანგეთში ქვეყნის საგადასახადო კანონმდებლობა ითვალისწინებს გამარტივებული და დროებითი გადასახადების რეჟიმს ძალიან მცირე საწარმოებისათვის. ეს საწარმოები საგადასახადო ორგანოებში არ წარადგენენ დამატებული ღირებულების გადასახადის დეკლარაციას და მხოლოდ საშემოსავლო გადასახადს იხდიან, რომლის მოცულობაც ფირმის საქმიანობის სფეროზეა დამოკიდებული. მცირე საწარმოებში მხოლოდ შესყიდვების და ფინანსური შემოსავლების აღრიცხვა ხორციელდება. გამარტივებული საგადასახადო რეჟიმი საგადასახადო ორგანოებში ბალანსის ძირითადი მონაცემების, ძირითადი ფონდების, ინვესტიციების მოცულობისა და საქმიანობის ფინანსური შედეგების წარდგენას ითვალისწინებს. მცირე საწარმო, რომელსაც იურიდიული პირის სტატუსი აქვს და რომელიც ფიზიკური პირის საკუთრებაა, საშემოსავლო გადასახადს 19 პროცენტის განაკვეთით იხდის, მაშინ როცა სტანდარტული განაკვეთი 33 პროცენტს შეადგენს. ამ სახით მიღებული სახსრების ნაწილი გამოყენებული უნდა იქნასამავე საწარმოში ფორმალურად ეს საწარმოები დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელები არიან მაგრამ ამას აკეთებენ არა ყოველ თვიურად არამედ კვარტარულად. საფრანგეთში მცირე ბიზნესში ჩართულია 9 მილიონზე მეტი ადამიანი, რაც დასაქმებულთა 61%-ს შეადგენს. მცირე საწარმოების მიერ

გამომავალი პროდუქციის ხვედრითი წილი მთლიან შიდა პროდუქტში 55-62 პროცენტების ფარგლებში მერყეობს. 2018 წლის სტატისტიკა მცირე და საშუალო ბიზნესის წილზე ქვეყანაში შემდეგნაირია

საწარმოთა ზომების მიხედვით და დასაქმებულთა რაოდენობა საფრანგეთში

საწარმოს ზომა	საწარმოთა რაოდენობა			დასაქმებულთა რაოდენობა		
	საფრანგეთი		ევროკავშირი	საფრანგეთი		ევროკავშირი
	რიგები	წილი	წილი	რიგები	წილი	წილი
მცროსი	2 024 470	95.3 %	93.1 %	4 131 973	27.7 %	29.4 %
შვიდი	117 494	4.0 %	5.8 %	2 803 731	18.8 %	20.0 %
საშუალო	18 596	0.6 %	0.9 %	2 245 728	15.1 %	17.0 %
SMEs	2 960 560	99.9 %	99.8 %	9 181 432	61.6 %	66.4 %
დიდი	4 089	0.1 %	0.2 %	5 713 171	38.4 %	33.6 %
სულ	2 964 649	100.0 %	100.0 %	14 894 603	100.0 %	100.0 %

საფრანგეთში მცირე ბიზნესის მხარდაჭერის საკითხებით სპეციალური სამინისტროა დაკავებული. მთავრობის და სამინისტროს სპეციალისტების მიერ მცირე და საშუალო საწარმოების დასახმარებლად მზადდება სპეციალური პროგრამები, ასევე იქმნება პროგრამები წარმოების სტიმულირების და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის მიზნით.

2003 წლის დასაწყისში პარლამენტმა განიხილა მცირე და საშუალო ბიზნესის მხარდაჭერის სპეციალური პროგრამა, რომელიც შემდეგ მიმართულებებს ითვალისწინებს:

1. ყოველწლიურად 200 ათასი ახალი საწარმოს შექმნა. ამ მიზნით სახელმწიფო ამარტივებს საწარმოების შექმნის პროცედურებს და ქმნის შესაბამის ინფრასტრუქტურას მათი მუშაობისათვის. სახელმწიფო აძლევს 6 თვიანი კვლევითი

დეპარტამენტი შემწეობას იმ უმუშევრთათვის, ვისაც სურვილი აქვს თავისი საქმე წამოიწყოს.

2. არსებული მცირე და საშუალო საწარმოების განვითარება, კერძოდ, მათი ინტენსიური დაფინანსება. სამინისტროს სპეციალისტების შეფასებით მცირე ბიზნესზე ინვესტიციების 17% მოდის.

მცირე და საშუალო ბიზნესის დაკრედიტებით 50-მდე ორგანიზაციაა დაკავებული, მათ შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია:

- კრედიტების გარანტიების ეროვნული ფონდი;
- რეგიონალური განვითარების საზოგადოება;
- მრეწველობის განვითარების ინსტიტუტი;
- სიახლეების დაფინანსების კომპანიადა საშუალო საწარმოების განვითარების ბანკი, რომელსაც საკუთრების შერეული ფორმა აქვს, ანუ ერთი მხრით ეკუთვნის სახელმწიფოს, ხოლო მეორე მხრით, ნახევრად სახელმწიფოებრივ დეპოზიტებისა და აქტივების მართვის სალაროს.

საწარმოთა დაფუძნებისას მეწარმეებს დახმარებას უწევენ სავაჭრო-სამრეწველო პალატები, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები - რეგიონული და გენერალური საბჭოები, ასევე მსხვილი კორპორაციების მიერ შექმნილი კერძო ფონდები, რომლებიც, თავის მხრივ, მიზნობრივ საგადასახადო შეღავათებს იღებენ. მსოფლიო ფინანსური კრიზისის შედეგების გასაწინააღმდეგოდ სახელმწიფომ 2 მლრდ. ევროს მოცულობის ფონდი შექმნა, რომლის სახსრებიც მიმართული იყო მცირე და საშუალო ბიზნესის დაკრედიტებისათვის.

გაერთიანებულ სამეფოში უმცირეს საწარმოდ ითვლება ფირმა, სადაც დასაქმებულთა რაოდენობა 1-25 ადამიანია, მცირე საწარმოდ ითვლება ფირმა, სადაც მუშაობს 25-50 ადამიანი. ამასთან, გადამამუშავებელ მრეწველობაში მცირედ ითვლება საწარმო, სადაც 200-ზე ნაკლები ადამიანია დასაქმებული, მაშინ როცა

ვაჭრობაში მცირე საწარმოდ ითვლება ის, რომლის წლიური ბრუნვაც 400 ათას ფუნტზე ნაკლებია. მცირე საწარმო უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ კრიტერიუმებს:

- ბრუნვა წლის განმავლობაში – არაუმეტეს 2,8 მლნ. ფუნტი.
- აქტივები – არაუმეტეს 1,5 მლნ. ფუნტი.
- დასაქმებულთა რაოდენობა – 50 კაცი.

გაერთიანებულ სამეფოში მცირე და საშუალო საწარმოთა რაოდენობა 5.6 მილიონს აღემატება აქედან 5.4 მილიონი მცირე ბიზნესზე მოდის სადაც 0-10 კაცამდეა დასაქმებული. მცირე ბიზნესი ქვეყანაში არსებული ბიზნესების 96%-ს შეადგენს.

მცირე ბიზნესის განვითარებას კოორდინაციას უწევს “მცირე ბიზნესის სამსახური”, რომელიც გაერთიანებული სამეფოს ვაჭრობისა და მრეწველობის სამინისტროს სპეციალიზირებული სააგენტოა. მცირე ბიზნესის მხარდამჭერი ღონისძიებების ძირითად მიმართულებებს წარმოადგენს¹²:

- მცირე და საშუალო საწარმოებისათვის ფინანსების მოძიების გაუმჯობესება;
- საგადასახადო და ადმინისტრაციული ბარიერების გამარტივება;
- საკონსულტაციო და იურიდიული მომსახურების გაწევა.

ამასთან, სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერა გულისხმობს მცირე ბიზნესის დახმარების პროგრამების ფუნქციონირებას, რომელიც შემდეგ ჯგუფებად იყოფა:

- ახალი და მოქმედი ფირმების საკონსულტაციო პროგრამები;
- ფინანსური დახმარების პროგრამები;
- მცირე საწარმოების საექსპორტო საქმიანობის წახალისების პროგრამები;
- მცირე საწარმოების დახმარების რეგიონული პროგრამები.

გაერთიანებულ სამეფოში მცირე საწარმოების სახსრები, რომლებიც მიმართულია საინფორმაციო და ტელესაკომუნიკაციო ტექნოლოგიებზე, განთავისუფლებულია მოგების გადასახადისაგან, ხოლო სამეცნიეროკვლევით და საკონსტრუქციო-საცდელ

¹² ე. გობეჯიშვილი „საქართველოში მცირე და საშუალო მეურნეობის სახელმწიფო სრულყოფის მიმართულებები“ 2013

სამუშაოებზე მიმართული სახსრები ნაწილობრივ თავისუფლდება დამატებული ღირებულებისა და ქონების გადასახადისაგან. ის საწარმოები, რომელთა ბრუნვა არ აღემატება 56 ათას ფუნტ სტერლინგს, საერთოდ არ რეგისტრირდებიან დამატებული ღირებულების გადასახადის გადამხდელებად.

გაერთიანებულ სამეფოში მცირე საწარმოებისათვის მოქმედებს კრედიტების დაზღვევის პროგრამა. მისი არსი იმაში მდგომარეობს, რომ “მცირე ბიზნესის სამსახური” კომერციულ ბანკს აძლევს მის მიერ გაცემული კრედიტის 75 პროცენტის დაბრუნების გარანტიას იმ შემთხვევაში, თუ მცირე საწარმო გადახდისუუნარო შეიქმნება. გარდა ამისა, სესხის კონკრეტული პირობების განსაზღვრა კომერციული ბანკის პრეროგატივად რჩება, სახელმწიფო უწყება მხოლოდ გადაწყვეტილებას იღებს მასზე გარანტიის გაცემის თაობაზე. ამ მიზნებისათვის ქვეყნის ბიუჯეტიდან ყოველწლიურად 50 მილიონამდე ფუნტი სტერლინგი გამოიყოფა. გაერთიანებულ სამეფოში საწარმოებზე კონტროლის ისეთი სისტემა მოქმედებს, რომ თაღლითობა, არაკეთილსინდისიერი კონკურენცია და სხვა პრაქტიკულად შეუძლებელია. აღნიშნული სისტემა საწარმოს საქმიანობისა და ორგანიზების მრავალ ეტაპზე მოქმედებს: ბანკში ანგარიშის გახსნიდან დაწყებული, საგადასახადო და საფინანსო ანგარიშგებით დამთავრებული. ცალკეული პროგრამების ფარგლებში ახალშექმნილი ფირმებისთვის იზღუდება საკრედიტო რესურსებით სარგებლობა. ასე მაგალითად, საწარმოს, რომელსაც ორ წელზე ნაკლები მუშაობის გამოცდილება აქვს, არ ეძლევა სახელმწიფო გარანტია იმ სესხზე, რომლის მოცულობაც 100 ათას ფუნტ სტერლინგს აღემატება.

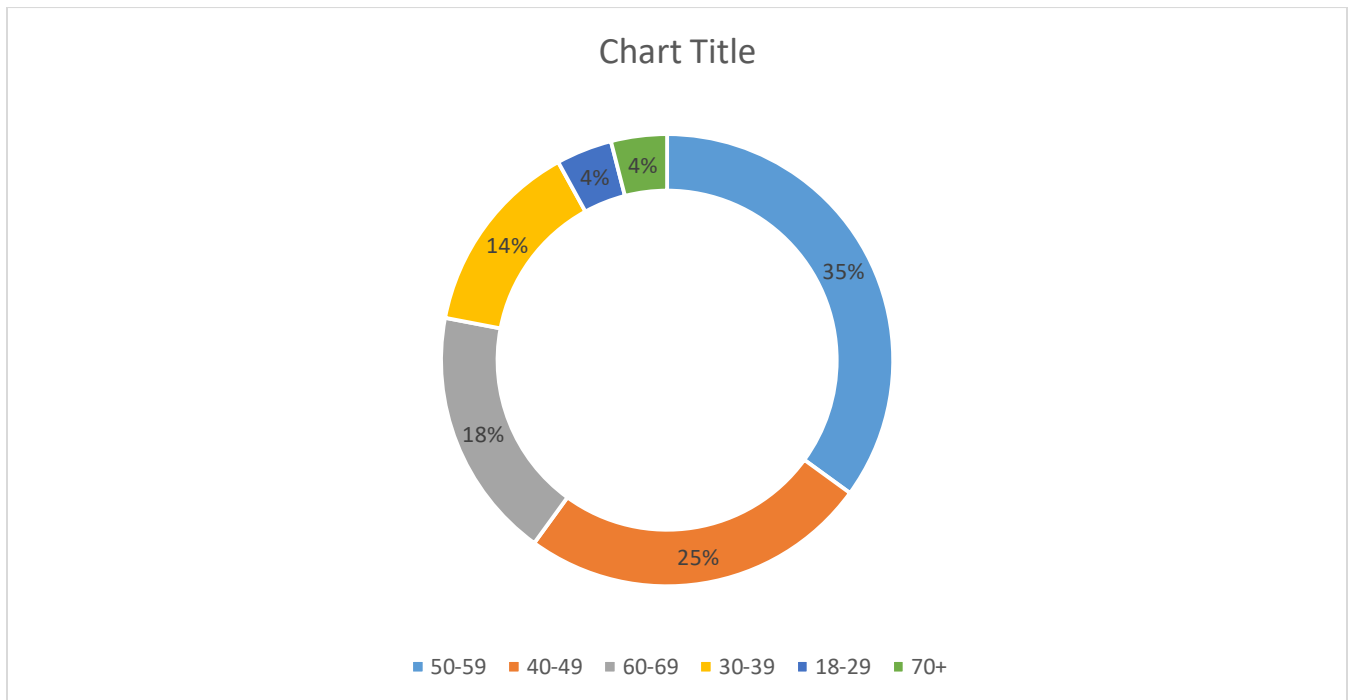
ამერიკის შეერთებულ შტატებში ფედერალური კანონით “მცირე ბიზნესის შესახებ” მცირე საწარმო არის ფირმა, რომელსაც ერთი ან რამდენიმე მეპატრონე ჰყავს, დასაქმებულთა რაოდენობა არ აღემატება 500 კაცს, აქტივების მოცულობა 5 მლნ. აშშ დოლარს და წლიური მოგება 2 მლნ. აშშ დოლარს.

დასაქმებულთა რაოდენობის მიხედვით საწარმოები შემდეგნაირად იყოფა:

- 1 – 24 დასაქმებული – უმცირესი;
- 25 – 99 დასაქმებული – მცირე;
- 100 – 499 დასაქმებული – შუალედური;
- 500 – 999 დასაქმებული – მსხვილი;
- 1000 და მეტი დასაქმებული – უმსხვილესი.

აშშ-ში მცირე ბიზნესის პოლიტიკის შემუშავებამ გრძელი გზა განვლო, მისი საწყისები ჯერ კიდევ მე-19 ს საუკუნიდან მომდინარეობს, ანტიმონოპოლიური აქტების მიღებით. ამერიკის ტექნოლოგიური სიახლეების 55% მცირე და საშუალო ბიზნესის მიერ არის შექმნილი. სტატისტიკის მიხედვით მცირე ბიზნესში რეგისტრირებული კლიენტების 85% ერთი წლის შემდეგ კოტრდება, მაგრამ გადარჩენილების განვითარება და წარმატებიდან მიღებული სარგებელი ბევრად აღემატება დანახარჯებს. აშშ-ში მცირე ბიზნესი უზრუნველყოფს ახალი სამუშაო ადგილების 80%-ზე მეტს. აღსანიშნავია, რომ მათ შორის ჭარბობს ახალგაზრდებისა და ხანდაზმულების რიცხვი. მცირე ბიზნესის როლი სოციალურ განვითარებაში დიდია. დღეს მცირე ბიზნესი აშშ-ში წარმოადგენს ექსპორტის 33 %-ს, ხოლო მთლიანი ეროვნული პროდუქტის 42%-ს უზრუნველყოფს.

2020 წ აშშ-ს მცირე ბიზნესში დასაქმებული ადამიანების წლოვანება

50 – 59 – 35%; 40 - 49 – 25%; 60 – 69 – 18%; 30 - 39 – 14%; 18 – 29 – 4%; 70 + - 4%

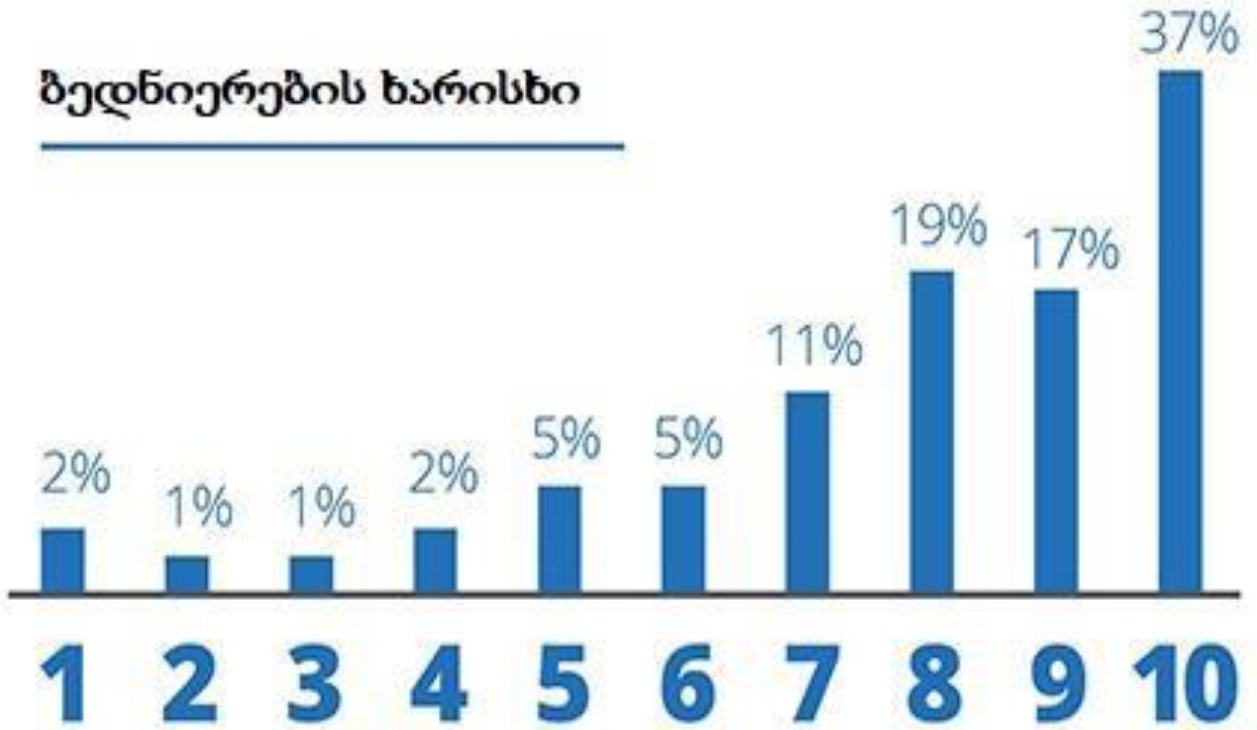
დღეისათვის აშშ-ს სამუშაო ადგილების 2/3 შექმნილია მცირე და საშუალო ბიზნესის კატეგორიას მიკუთვნებული კომპანიებისა და სტრუქტურების მიერ. მნიშვნელოვანია მცირე და საშუალო მეწარმეობის წვლილი მეცნიერების განვითარებისა და ახალი პროდუქციის ათვისებაში: აშშ-ში გამოგონებათა ძირითადი ნაწილი სწორედ მცირე და საშუალო სპეციალიზირებული ფირმების წილად მოდის. თვითმფრინავების, ვერტმფრენების, კონდინციონერების, პერსონალური კომპიუტერების და სხვა პროდუქციის წარმოება თავდაპირველად მცირე და საშუალო საწარმოებში დაიწყო.

1942 წელს მიიღეს კანონი „მცირე ბიზნესის შესახებ“. 1953 წელს აშშ-ში შეიქმნა ფედერალური სააგენტო - მცირე ბიზნესის საქმეთა ადმინისტრაცია, რომელიც დღესაც იცავს მცირე ბიზნესის ინტერესებს სამთავრობო დონეზე. ამჟამად მცირე ბიზნესის საქმეთა ადმინისტრაცია ითვლის 3700 თანამშრომელს. თითოეულ შტატში მოქმედებს მისი რეგიონული განყოფილება 30-40 კაცის შემადგენლობით. ადმინისტრაციას თავისი განყოფილებები გააჩნია ქვეყნის 90 დიდ ქალაქში. მცირე ბიზნესის ადმინისტრაციის ყველა განყოფილება აშშ-ს ტერიტორიაზე გაერთიანებულია ერთიანი კომპიუტერული ქსელით. ეს ორგანიზაცია ფინანსურ და კონსულტაციურ მხარდაჭერას უწევს მეწარმეებს, ეხმარება სახელმწიფო დაკვეთების მიღებაში და მსხვილ მეწარმეებთან კონტრაქტების გაფორმებაში. სააგენტოს ფილიალები განთავსებულია ყველა დიდ ქალაქში. ბიზნესის მხარდაჭერის პოლიტიკა ყველა შტატზე ვრცელდება. სააგენტოს ძირითად მიზნებს შეადგენს:

- მცირე და საშუალო ბიზნესის უშუალო სუბსიდირება და კრედიტირება საკუთარი საბიუჯეტო სახსრების ხარჯზე
- დახმარება კრედიტის მიღებაში და გარანტიების წარდგენა კრედიტებზე ბიზნესისათვის
- ბიზნესის ტექნიკური და საინფორმაციო მხარდაჭერა

მნიშვნელოვანია 2 პროგრამა, რომელსაც SBA ანხორციელებს. პროგრამა „7a“-ს მიზანია გარანტიების მიცემა.სესხების მიზნების, ვადების და საერთო თანხის მიხედვით გარანტიამ შეიძლება შეადგინოს 75%, თუ სესხი 750 ათას დოლარს აჭარბებს. პროგრამა „504“ კი ეხმარება მცირე საწარმოებს გაფართოებასა და მოდერნიზაციაში. SBA-ს ბიუჯეტის 72% იხარჯება მცირე ბიზნესის ტრადიციულ პროგრამებზე „7a“, ხოლო 19,6% კი „504“-ზე. მცირე ბიზნესის ადმინისტრაციის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საქმიანობას წარმოადგენს საინფორმაციო მხარდაჭერა და გადამზადება. ამ მიზნით ყოფილ და ახლანდელ მცირე მეწარმეებს უტარდებათ ტრენინგები, კონსულტაციები. ასევე მნიშვნელოვანია ქალ მეწარმეთათვის ცენტრების ფუნქციონირება. აღსანიშნავია რომ იმ საწარმოებში სადაც მეპატრონეები მანდილოსნები არიან, 9 მილიონზე მეტი ადამიანია დასაქმებული. მნიშვნელოვანია ცვლილებები გადასახადების პოლიტიკაში. ფედერალური გადასახადების აბსოლუტური და შეფარდებითი ოდენობების შემცირება ხელს უწყობს მცირე ბიზნესის სავაჭრო დაკრედიტებას. აშშ-ში უპირატესობას ანიჭებენ დახმარების გაწევას არა ყველასათვის, არამედ ძირითადად ინოვაციური საწარმოებისათვის. კერძოდ, ფედერალური ხელისუფლება აფინანსებს მცირე და საშუალო საწარმოების სამეცნიერო-კვლევით და ორგანიზაციულ-საკონსტრუქტორო სამუშაოების ხარჯების 35%-ს. შტატების და ადგილობრივ თვითმმართველობათა დონეზე მოქმედებს სპეციალური პროგრამები ინოვაციური მცირე და საშუალო ბიზნესის საწარმოების კონკრეტული საჭიროებების მხარდასაჭერად. გარდა ამისა, სახელმწიფო აფინანსებს ვენჩურულ ბიზნესს, სახელმწიფოს თანამონაწილეობით შექმნილი მცირე ბიზნესის საინვესტიციო კომპანიების მეშვეობით, რომლებიც სარგებლობენ საგადასახადო და ფინანსური შეღავათებით და სახელმწიფო გარანტიებით კრედიტებზე (75%-მდე) მცირე საწარმოებისათვის. ბიზნესის როლი ამ ქვეყანაში არამარტო ფინანსური მაჩვენებლით შემოიფარგლება, მაგალითად ასეთია მცირე ბიზნესის ბედნიერების მაჩვენებელი 2020 წელს:

ბედნიერების ხარისხი

დღეს-დღეობით აშშ-ში მცირე ბიზნესის მფლობელები არამარტობედნიერები არამედ საკუთარ შესაძლებლობებში დარწმუნებულები არიან. მხოლოდ 24% მცირე ბიზნესისმფლობელებიდან შეაფასა საკუთარი თვითდაჯერება 10ბალიანი სკალიდანხუთს ქვემოთ.

იაპონური გამოცდილება მცირე და საშუალო ბიზნეს საწარმოების მხარდაჭერაში, ძალზედ დიდია, ქვეყნის ეკონომიკური რეფორმების დიდი წილიც სწორედ მცირე ბიზნესის მხარდაჭერისაკენ არის მიმართული. ითვალისწინებენ რა ქვეყნის ეკონომიკაში მცირე ბიზნესის უდიდეს როლს, მთავარ ყურადღებას რეფორმების პროცესში უთმობენ მცირე ბიზნესის და მთავრობის ურთიერთობის დახვეწას და მაქსიმალური სარგებლის მიღება. ქვეყნის მთავარი მიმართულება გახდა სამეცნიერო ტექნოლოგიური პოტენციალის მაქსიმალურად გამოყენება და ამით ქვეყნის მწარმოებულობის ზრდა. ამიტომაც ამ ქვეყანაში შექინმნა ბევრი ბიზნეს-ტექნოლოგიური ინკუბატორი. იგი არის მსოფლიოს მეოთხე უდიდესი ექსპორტიორი

და იმავდროულად იმპორტიორი ქვეყანა. იაპონიის იმპორტის ძირითადი სქონელია უახლესი მოწყობილობა-დანადგარები, სხვადასხვა სახის საწვავი, კვების ზოგიერთი პროდუქტი, ქიმიკატები, ტექსტილი და ყველა საჭირო სხვა ნედლეული ქვეყნის შიგნით პროდუქციის წარმოებისათვის. იაპონიაში სხვადასხვა სფეროში მსოფლიო მნიშვნელობის 300-ზე მეტი კომპანია მოქმედებს, რომელთა ბრენდებია სახელდობრ: ტოიოტა, ნისანი, ჰონდა, პანასონიკი, სონი, შარპი, კენონი, მინოლტა, ტაკედა და სხვა. იაპონიაში ხელისუფლების როგორც ცენტრალური, ისე ადგილობრივი ორგანოები მცირე ბიზნესის შექმნისა და განვითარების სტიმულირებას ახდენენ: სესხის, საკრედიტო გარანტიების, საგადასახადო შეღავათების, კადრების სწავლების და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის მეშვეობით. ამის გარდა, მცირე ბიზნესის საწარმოებს ეძლევათ დაუბრუნებადი ფინანსური დახმარება, მხოლოდ ისეთი სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრამების განხორციელებაზე, როგორცაა: წარმოების ტექნიკური დონის ამაღლება ; წარმოების ტექნოლოგიების სრულყოფა მთლიანად იმ დარგებში, სადაც ეს შედარებით ცუდად გამოიყურება. იაპონიაში სხვადასხვა სახელისუფლებო ორგანოები საშეღავათო პროცენტით გასცემენ სესხებს ისეთი პროექტებისგანსახორციელებლად, როგორცაა: ახალი სახის პროდუქტისა და ახალი ტექნოლოგიის შემუშავება, ახალი სახის წარმოებისა და ტექნიკის შემუშავება. მცირე და საშუალო საწარმოების ფინანსურ მხარდაჭერას ეწევა იაპონიის მცირე ბიზნესის საფინანსო კოროპაცია. მცირე და უმცირესი კომპანიების კრედიტებით მომსახურებაზე სპეციალიზებულია იაპონიის ნაციონალური ფინანსური კორპორაცია, რომელიც ფლობს ქვეყნის სავაჭრო სამრეწველო პალატის უზარმაზარ ქსელს, ყოველწლიურად 500 მილიარდ იენზე მეტ სესხებს გასცემს.

თავი II. საქართველოში მცირე და საშუალო ბიზნესის ინსტიტუციური პირობები

2.1. მცირე და საშუალო ბიზნესის ფორმირების ეტაპები საქართველოში

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ მასში შემავალი ქვეყნების განვითარება განსხვავებულად მიმდინარეობდა. საწყის ეტაპზე პოსტსოციალისტური ქვეყნების მოდერნიზაცია, ანუ ძველიდან ახალ სისტემაზე გადასვლა, გაიგივებული იყო დასავლური ტიპის სახელმწიფოს მშენებლობასთან. ეს კი ძირითადად, დემოკრატიული სისტემის ჩამოყალიბებასა და საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლას გულისხმობდა. ძირითადი პოლიტიკური და ეკონომიკური კომპონენტების გარდა, ტრანზიციას სხვადასხვა, მათ შორის, სოციალური, კულტურული, ღირებულებითი და ა.შ. განზომილებებიც გააჩნდა, რომელთა ერთობლიობამ დროთა განმავლობაში სხვადასხვა ქვეყანაში მოდერნიზაციის განსხვავებული კურსი ჩამოაყალიბა. ამ თავისებურებების გათვალისწინებით, შესაძლებელია, გამოიყოს ქვეყანათა ჯგუფებიც, რომლებიც პროგრესის მსგავსი დინამიკით და ტრანსფორმაციის მსგავსი პოლიტიკური, ეკონომიკური თუ სოციალური ნიშნებით ხასიათდება. თეორიულად სამი ამგვარი ჯგუფის გამოყოფა შეიძლება¹³.

მეორე ჯგუფში ის ქვეყნები შედიან, სადაც სახელმწიფოს მშენებლობის სადავეები დემოკრატიული მისწრაფებიდან ავტორიტარულ პოლიტიკურ მიმართულებაში გადაინაცვლა.

მესამე ჯგუფში ის ქვეყნები შეიძლება მოვიანოთ, სადაც დასავლური მიმართულება გამოკვეთილია, თუმცა სტაბილური დემოკრატიული სისტემის ჩამოყალიბება მიმდინარე ამოცანად რჩება.

1990 წლიდან დღემდე საქართველომ ტრანსფორმაციის 29 წლიანი პერიოდი განვლო. მთელი ამ ხნის განმავლობაში სახელმწიფომ მრავალი მიმართულებით დიდი

¹³ ქ. ციხელაშვილი, თ. შერგელაშვილი, მ. თოქმაზიშვილი „საქართველოს ეკონომიკური ტრანსფორმაცია: დამოუკიდებლობის 20 წელი“ 2012

ცვლილებები და რეორგანიზაცია განიცადა. მნიშვნელოვანი ცვლილებები მოხდა ასევე მცირე და საშუალო ბიზნესის კუთხითაც.

გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან ქვეყანა ურთულესი პრობლემის წინაშე აღმოჩნდა: საჭირო იყო ეროვნული ეკონომიკის ახალი სტრუქტურების ჩამოყალიბება, საბაზრო ტიპის ინსტიტუტების შექმნა. საქართველოში მცირე ბიზნესის ფორმირება-განვითარების საწყის ეტაპად შეიძლება ჩავთვალოთ 1991-1999 წლები, როცა ქვეყანაში 1991 წელს მიღებული კანონით „საქართველოს რესპუბლიკაში სახელმწიფო საწარმოთა პრივატიზაციის შესახებ“¹⁴, 1992 წლიდან დაიწყო სახელმწიფო ქონების პრივატიზება. სწორედ ამ წლებში საქართველოში ვლინდება მცირე ბიზნესის უნარი ეკონომიკური კრიზისის დროს ხელი შეუწყოს სოციალური და პოლიტიკური სტაბილიზაციის უზრუნველყოფას.

საქართველოს რესპუბლიკაში მიღებულ იქნა კანონები და მთავრობის დადგენილებები, რომლებმაც ხელი შეუწყო ქვეყანაში კერძო სექტორის ჩამოყალიბებასა და მეწარმეობის განვითარებას. მათგან შეიძლება აღინიშნოს კანონი „სამეწარმეო საქმიანობის საფუძვლების შესახებ“, რომელიც მიღებული იქნა 1991 წელს.

1995 წლის 1 მარტამდე „მეწარმეთა შესახებ“ კანონის შესაბამისად, კერძო სამართლებრივი წესით შექმნილი საწარმოები დაექვემდებარა ხელახალ რეგისტრაციას 1996 წლის 1 იანვრამდე. რეგისტრირებული ერთობლივი საწარმოები კი გარდაიქმნა შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებებად. აღნიშნული მოთხოვნებიდან გამომდინარე, საქართველოს მინისტრთა კაბინეტმა 1995 წლის 11 აპრილს მიიღო დადგენილება (#196), რითაც უნდა უზრუნველყოფილიყო საწარმოთა ხელახალი რეგისტრაცია. რეგისტრაცია მოხდა არა სახელმწიფო მმართველობის ადგილობრივ ორგანოებში, არამედ რაიონული სასამართლოების ნებართვის გავლით საჯარო რეესტრში. მეორადი რეგისტრაციისათვის დამწყებ მეწარმეებს ხელახლა

¹⁴ თ. ელიაძე „სახელმწიფო საწარმოებთან დაკავშირებით საქართველოს საფინანსო-სამართლებრივი რეგულაციები“ 2014

დასჭირდათ ახალი მოსაკრებლების შეტანა, საბუთების შეცვლის, ბეჭდისა და შტამპის დამზადებისა და სხვა ხარჯების გაწევა. მრავალი ახლად შექმნილი მცირე ფორმა ფინანსების უქონლობის გამო, დროულად ვერ გატარდა რეგისტრაციაში და ამის გამო გაუქმებულად გამოცხადდა. საწარმოთა ხელახალმა რეგისტრაციამ ხელი შეუწყო მათი საქმიანობის კანონდაქვემდებარებას, მაგრამ, მეორე მხრივ, ხელი შეუშალა ბიზნესის ფორმირებას. 1999 წლამდე, სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის გრადაციით, მცირე საწარმოების კრიტერიუმად მიღებული იყო დასაქმებულთა რაოდენობა დარგობრივ ჭრილში.

მცირე ბიზნესის განვითარების მეორე ეტაპი მოიცავს 1999-2002 წლებს. 1999 წელს მიღებული კანონი „მცირე საწარმოთა მხარდაჭერის შესახებ“ განსაზღვრავდა მცირე და საშუალო საწარმოების განვითარების ძირითად პრინციპებს საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულების თანახმად ჩამოყალიბდა და აგრეთვე “მცირე საწარმოთა განვითარებისა და ხელშეწყობის ცენტრი. აღნიშნული ცენტრის ფუნქციებში შედიოდა: მცირე საწარმოთა ხელშეწყობის ღონისძიებებისა და სპეციალური დახმარების პროგრამების განხორციელება.

მესამე ეტაპი მოიცავს 2002-2006 წელს. საქართველოს პრეზიდენტის 2002 წლის 22 ივნისის N 309 ბრძანებულების საფუძველზე დამტკიცებული იქნა „2000-2004 წლებში მცირე და საშუალო საწარმოთა სახელმწიფო დახმარების პროგრამა. აღნიშნული პროგრამა გულისხმობდა საწარმოთათვის სახელმწიფო დახმარების აღმოჩენას ორი ძირითადი მეთოდის გამოყენებით:

- მცირე მოცულობების პირდაპირი სესხები
- მცირე საწარმოთათვის გარანტიების გაცემა კომერციულ ბანკებში სესხების მისაღებად
- საბანკო კრედიტის საპროცენტო განაკვეთის სუბსიდირება

საწარმოთა ხელშეწყობის მიზნით შექმნილი სპეციალური ორგანიზაცია გასცემდა გარანტიებს შერჩეულ მცირე და საშუალო საწარმოებზე იმ შემთხვევაში თუ ისინი ვერ აკმაყოფილებდნენ კომერციული ბანკების მოთხოვნებს, გირაოს ანდა ბიზნეს რისკებთან დაკავშირებით სუბსიდირების მიზანს წარმოადგენდა კომერციული ბანკების მაღალი საპროცენტო განაკვეთების შემცირება, რათა კრედიტის საფასური მისაღები ყოფილიყო საწარმოთათვის. საპროცენტო განაკვეთების სუბსიდირების პროგრამა გამოიყენებოდა მთავრობის მიერ წინასწარ განსაზღვრული პრიორიტეტულ სფეროებში, ეკონომიკური და სოციალური პროექტების დასაფინანსებლად.

საქართველოში 2006 წლამდე მიღებული იქნა მცირე ბიზნესის ხელშეწყობი შემდეგი კანონები და კანონქვემდებარე აქტები:

- მცირე და საშუალო საწარმოების მხარდაჭერის შესახებ საქართველოს კანონი 1999 წლის 23 ივლისს;
- მცირე საწარმოთა საკოორდინაციო საბჭოს შექმნის შესახებ“ საქართველოს პრეზიდენტის 2000 წლის 26 იანვრის ბრძანებულება;
- მცირე და საშუალო საწარმოთა განვითარებისა და ხელშეწყობის ცენტრის დებულების დამტკიცების შესახებ საქართველოს პრეზიდენტის 2000 წლის 8 აპრილის N134 ბრძანებულება;
- 2002-2004 წლებში საქართველოში მცირე და საშუალო საწარმოთა სახელმწიფო დახმარების პროგრამის შესახებ საქართველოს პრეზიდენტის 2002 წლის 22 ივნისის N 309 ბრძანებულება;
- მცირე და საშუალო ბიზნესის ხელშეწყობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის შექმნის შესახებ“საქართველოს მთავრობის 2004 წლის 13 აპრილის დადგენილება №21¹⁵.

¹⁵ საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგია 2016 -2020 წლებისათვის

მეოთხე ეტაპი გულისხმობდა ბიზნეს-გარემოს, ლიბერალური საგადასახადო რეჟიმის, ლიცენზიებისა და ნებართვების გამარტივებული სისტემის ამოქმედებას. „მცირე და საშუალო საწარმოების მხარდაჭერის შესახებ“ კანონის გაუქმების შემდეგ განსაზღვრებები მცირე და საშუალო საწარმოების შესახებ შეტანილი იქნა კანონში „საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტოს შესახებ“. რომელიც გვამდევს მცირე ბიზნესის განსაზღვრებას, კერძოდ: კანონის „მეწარმეთა შესახებ“ შესაბამისად, მცირე საწარმო არის ყველა ორგანიზაციულ - სამართლებრივი ფორმის საწარმო, რომელშიც დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა არ აღემატება 20 დასაქმებულს, ხოლო წლიური ბრუნვა 500 000 ლარს. როგორც მონაცემებიდან ჩანს, 2002 წლიდან დასაქმებულთა რაოდენობა განისაზღვრა 20 კაცით, ხოლო საშუალო წლიური ბრუნვის მაჩვენებელი 500 000 ლარი დარჩა უცვლელი.

მეხუთე ეტაპი მოიცავს პერიოდს 2011 წლიდან 2014 მდე. 2011 წელს ახალი საგადასახადო კოდექსით რეგლამენტირებულია მიკრო და მცირე ბიზნესი. ამასთან, მიკრო ბიზნესის სტატუსი შეიძლება მიენიჭოს ფიზიკურ პირს, რომელიც არ იყენებს დაქირავებულ პირთა შრომას და დამოუკიდებლად ეწევა ეკონომიკურ საქმიანობას, რომლიდანაც მის მიერ მისაღები ჯამური ერთობლივი შემოსავალი კალენდარული წლის განმავლობაში არ აღემატება 30 000 ლარს.

მეექვსე ეტაპი 2014-2016 წლამდე. მცირე და საშუალო საწარმოების შექმნის, განვითარების და მათი კონკურენტუნარიანობის ზრდის მხარდაჭერისთვის საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სისტემაში, 2014 წლის თებერვალში შეიქმნა ორი უწყება მეწარმეობის განვითარების სააგენტო და საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო.

მეწარმეობის განვითარების სააგენტო: წარმოადგენს მცირე და საშუალო მეწარმეობის მხარდამჭერი პოლიტიკისა და პროგრამების განხორციელების ერთადერთ

მაკოორდინირებელ სტრუქტურას საქართველოში. სააგენტოს ძირითადი ფუნქციებია¹⁶:

- კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის ამაღლება
- დამწყები ბიზნესების მხარდაჭერა; თანამედროვე სამეწარმეო კულტურის დამკვიდრების მხარდაჭერა;
- საქონლისა და მომსახურების ექსპორტის დივერსიფიკაციის ხელშეწყობა და ა.შ სააგენტოს მთავარი ფუნქციებია;
- ბიზნესის მხარდაჭერა DCFTA-ის მოთხოვნებთან ადაპტაციის პროცესში; სხვადასხვა სფეროში საკონსულტაციო მომსახურების გაწევა, საექსპორტო და ადგილობრივ ბაზრებზე არსებული მოთხოვნისა და ვალდებულებების შესახებ ინფორმაციის შეგროვება და მეწარმეთათვის მიწოდება;
- მეწარმეთათვის დახმარების გაწევა ბიზნესის დაგეგმვისა და განვითარების კუთხით;

საქართველოს ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების სააგენტოს მთავარი მიზნებია:

- ქვეყანაში ინოვაციური ეკოსისტემის შექმნის და მისი განვითარების პროცესის კოორდინაცია;
- ინოვაციების, თანამედროვე ტექნოლოგიების, კვლევისა და განვითარების (R&D) სტიმულირება, მათი კომერციალიზაციის და გამოყენების ხელშეწყობა ინოვაციური დამწყები კომპანიების (start-up) ფორმირების და მათი კონკურენტუნარიანობის ამაღლების ხელშეწყობა;
- სამეცნიერო და ბიზნეს წრეებს შორის ურთიერთობის ხელშეწყობა;
- მაღალსიჩქარიანი ინტერნეტის განვითარების და მისი გამოყენების ეფექტურობის ამაღლების ხელშეწყობა და ა.შ.

მცირე და მიკრო ბიზნესსზე ასევე პოზიტიურად იმოქმედა სახელმწიფო პროგრამამ აწარმოე საქართველოში რომელიც, 2014 წლის ივნისში დაიწყო. ამ პროგრამის სამიზნე სამრეწველო და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციაა და იგი სამი

¹⁶ საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგია 2016 -2020 წლებისათვის

კომპონენტისგან შედგება: ფინანსური დახმარება, ტექნიკური დახმარება (საკონსულტაციო სერვისები, ინოვაციები და სხვა) და ფიზიკური ინფრასტრუქტურის განვითარების მხარდაჭერა. „აწარმოე საქართველოში“ კომერციულ ბანკებთან მჭიდრო თანამშრომლობით ხორციელდება, რომლებიც სესხებს აძლევენ ბენეფიციარებს. 2015 წლის ივნისის მდგომარეობით, ამ პროგრამის ფარგლებში 92 პროექტს გაეწია დახმარება. მოსალოდნელი ინვესტიციების მთლიანი მოცულობა დაახლოებით 256.4 მილიონი ლარია (104 მილიონი ევრო), კომერციულმა ბანკებმა კი თითქმის 123 მილიონი ლარის სესხი გასცეს (50 მილიონი ევრო). ამ პროგრამის მეშვეობით, მთავრობამ სახელმწიფო ქონება 37 საინვესტიციო პროექტს შეღავათიანი პირობებით გადასცა. „აწარმოე საქართველოში“ ინიციატივის გარდა, 2015 წელს „აწარმოე საქართველოში“ დაემატა ორი ახალი მიმართულება: ა) სასტუმროების განვითარების ხელშეწყობა, რაც გულისხმობს ფრანჩაიზის ხარჯების დაფინანსებას და ბ) კინონდუსტრიის ხელშეწყობა. ამ პროექტის მიზანი რეგიონებში მიკრო და მცირე ბიზნესის კომპონენტისთვის 20 მილიონი ლარი გამოიყო. პროგრამის „აწარმოე საქართველოში“ მონიტორინგის მექანიზმი უკვე შექმნილია და ამ პროგრამის ზეგავლენა საშუალოვადიან პერსპექტივაში შეფასდება.

სააგენტოს „აწარმოე საქართველოში“ მცირე და საშუალო ბიზნესის ხელშეწყობა ხორციელდება შემდეგი მექანიზმებით:

- ინდუსტრიული, მიმართულების კომპონენტი, რომელიც ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გამარტივების და ტექნიკური დახმარების მეშვეობით გამიზნულია „ბიზნესის განვითარების, ახალი საწარმოების შექმნისა და არსებული სა, წარმოს გაფართოების ან გადაიარაღების ხელშეწყობაზე;
- სასტუმრო „ინდუსტრიის განვითარების კომპონენტი, რომელიც რეგიონებში სასტუმრო, ინდუსტრიის განვითარების ხელშეწყობა ინიციატივას წარმოადგენს, მეწარმეებს შესაძლებლობას აძლევს რეგიონებში განავითარონ სასტუმრო ბიზნესი, შექმნან სამუშაო ადგილები, მოიზიდონ მეტი დამსვენებელი და ხელი შეუწყონ რეგიონის განვითარებას.

- მიკრო და მცირე ბიზნესის მხარდაჭერის კომპონენტი, რომელიც საქართველოს მასშტაბით ფინანსურ მხარდაჭერას (საგრანტო პროგრამა) და კონსულტაციას უწევს მიკრო და მცირე მეწარმეებს;

“აწარმოე უკეთესი მომავლისთვის“ საგრანტო პროგრამა ითვალისწინებს გამყოფი ხაზების (აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკა, ცხინვალის რეგიონი (ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიები)) გასწვრივ ვაჭრობისა და მასთან დაკავშირებული ეკონომიკური საქმიანობის ხელშეწყობას, აგრეთვე თანამშრომლობისა და ნდობის მშენებლობისათვის საფუძვლის შექმნის მიზნით, გამყოფი ხაზების ორივე მხარეს მცხოვრები მოსახლეობის ერთობლივი წარმოებისა და პარტნიორული პროექტების მხარდაჭერას¹⁷.

მთავრობის გადაწყვეტილებით სახელმწიფო პროგრამაში - „აწარმოე საქართველოში“ 2018 წელს გარკვეული ცვლილებები შევიდა.

- 2018 წელს, სახელმწიფო პროგრამის მიკრო და მცირე მეწარმეობის ფარგლებში გამოცხადებულ საგრანტო კონკურსში მონაწილეობის უფლება ექნება როგორც მეწარმე სუბიექტს, რომელსაც პროგრამის ფარგლებში დაფინანსება არ მიუღია ან პირველად მონაწილეობს მასში, ასევე - მეწარმე სუბიექტს/მეწარმე სუბიექტთა ჯგუფს, რომელმაც ერთხელ უკვე მიიღო პროგრამის მიკრო და მცირე მეწარმეობის ნაწილით განსაზღვრული ხელშეწყობა.
- იმისთვის, რომ მეწარმე სუბიექტებს/მეწარმე სუბიექტთა ჯგუფს კვლავ ჰქონდეს პროგრამის ფარგლებში გრანტის მიღების შესაძლებლობა, მათ უნდა წარადგინონ პროექტი, რომელიც შეეხება სახელმწიფო პროგრამის "აწარმოე საქართველოში" მიკრო და მცირე მეწარმეობის ფარგლებში, მათთვის უკვე დაფინანსებული საქმიანობის გაფართოება/გადაიარაღებას

¹⁷ იხ. წყარო http://www.enterprisegeorgia.gov.ge/ka/ბიზნესის_განვითარება_აწარმოე_უკეთესი-მომავლისათვის

"აწარმოე საქართველოს" ფარგლებში, მხარდაჭერილია 5313 პროექტი, რომელთა ჯამური ინვესტიციის მოცულობა შეადგენს 50 მლნ ლარამდე, ამასთანავე თანადაფინანსების სახით გაიცა 22 949 474 ლარი, სადაც გვყავს 8 412 ბენეფიციარი.

2.2. მცირე და საშუალო მეწარმეობის სამეწარმეო, სამართლებრივი და ინსტიტუციონალური გარემო

მცირე ბიზნესის განვითარების მნიშვნელოვანი ფაქტორია ქვეყანაში საკანონმდებლო გარემო. საქართველოს კანონმდებლობით მიკრო და მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირებზე ვრცელდება სპეციალური, შეღავათიანი დაბეგვრის რეჟიმები. მიკრობიზნესის სტატუსის მქონე პირი არ იბეგრება საშემოსავლო გადასახადით, ხოლო მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირი სარგებლობს დაბეგვრის შეღავათიანი რეჟიმით. მცირე ბიზნესი ეს არის მეწარმე ფიზიკური პირის მიერ მიღებული შემოსავლის საშემოსავლო გადასახადით დაბეგვრის სპეციალური რეჟიმი. მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირის მიერ საშემოსავლო გადასახადის გადახდა, მის მიერ განხორციელებული საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლებიდან განხორციელდება. მცირე ბიზნესის სტატუსი შესაძლებელია მიენიჭოს მეწარმე ფიზიკურ პირს, მიუხედავად იმისა, აქვს თუ არა ინდივიდუალურ მეწარმედ რეგისტრაციის ვალდებულება.

მცირე ბიზნესისათვის დადგენილი რეჟიმით დასაბეგრი შემოსავალი შედგება საქართველოს წყაროდან მიღებული შემოსავლებისაგან. მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირის დასაბეგრი შემოსავალი იბეგრება 1 პროცენტით. მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირის დასაბეგრი შემოსავალი იბეგრება 3 პროცენტით, თუ ეკონომიკური საქმიანობიდან მიღებულმა დასაბეგრმა შემოსავალმა კალენდარული

წლის განმავლობაში 500 000 ლარს გადააჭარბა (გადაჭარბების თვის დასაწყისიდან იმავე კალენდარული წლის ბოლომდე) ლარს¹⁸.

საბაჟო სფეროში განხორციელებული რეფორმების შედეგად მნიშვნელოვნად გამარტივდა საგარეო ვაჭრობასთან დაკავშირებული პროცედურები და საგრძნობლად შემცირდა შესაბამისი ხარჯები. იმპორტის ტარიფები გაუქმდა პროდუქტების დაახლოებით 85%-ზე და ამჟამად მოქმედებს მხოლოდ 3 სატარიფო განაკვეთი (12%, 5% და 0%), ნაცვლად ადრე მოქმედი 16-სა. იმპორტის ტარიფები მოქმედებს მხოლოდ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტებზე და რამდენიმე დასახელების ინდუსტრიულ საქონელზე. საქართველოში არ არსებობს იმპორტის და ექსპორტის რაოდენობრივი შეზღუდვები (ე.წ. კვოტები). DCFTA-ის ძალაში შესვლის შემდგომ, 2014 წლის 1 სექტემბრიდან, ვაჭრობა ევროკავშირის ქვეყნებსა და საქართველოს შორის ხორციელდება ტარიფების გარეშე.

2012 წელს, საქართველოში ბიზნესის რეგისტრაცია კიდევ უფრო გამარტივდა, რადგან რეგისტრაციის საფასურის გადასახდელად ბანკში მისვლა აღარ არის საჭირო. საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2010 წლის 31 დეკემბრის ბრძანების მიხედვით: მცირე ბიზნესის მცირე ბიზნესის სტატუსის მისანიჭებლად მეწარმე ფიზიკური პირი განცხადებით მიმართავს შემოსავლების სამსახურის მომსახურების დეპარტამენტის სერვისცენტრს ან ელექტრონულად წარადგენს განცხადებას შემოსავლების სამსახურის ვებგვერდის - www.rs.ge-ს მეშვეობით. საგადასახადო ორგანო განიხილავს განცხადებას და მისი დაკმაყოფილების შემთხვევაში გონივრულ ვადაში გასცემს მცირე ბიზნესის სერტიფიკატს. სერტიფიკატი ძალაშია შემდგომ საანგარიშო პერიოდებშიც, თუ ფიზიკურ პირს არ უუქმდება მცირე ბიზნესის სტატუსი¹⁹.

საქართველოსა და ევროკავშირის შორის 2014 წელს გაფორმებული ასოცირების შესახებ შეთანხმების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მოთხოვნაა მცირე და საშუალო

¹⁸ სპეციალური დაბეგვრის რეჟიმების შესახებ საქართველოს მთავრობის 415 ნ დადგენილება

¹⁹ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2010 წლის 31 დეკემბრის # 999 ბრძანება

მეწარმეობის პოლიტიკის იმპლემენტაცია ევროპის მცირე ბიზნესის აქტის პრინციპების გათვალისწინებით (მუხლი 313, 314, 315).

2016 წელს ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციამ (OECD) გამოაქვეყნა აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნების მცირე და საშუალო მეწარმეობის პოლიტიკის ინდექსი, რომელიც ამ ქვეყნების მიერ ევროპის მცირე ბიზნესის აქტის განხორციელების შეფასებას გულისხმობს. ინდექსის თანახმად, 2016 წლის მდგომარეობით, მცირე და საშუალო ბიზნესის ინსტიტუციური და საოპერაციო გარემოს გაუმჯობესების კუთხით, საქართველო რეგიონში საუკეთესოა. ბოლო წლების განმავლობაში განსაკუთრებული წინსვლა აღინიშნა ბიზნესის ინფრასტრუქტურის, დაფინანსების ხელმისაწვდომობის, ვაჭრობის ტექნიკური ბარიერების გაუქმებისა და მცირე და საშუალო საწარმოების ინსტიტუციონალიზაციის კუთხით.

OECD ანგარიშში დადებითად ფასდება საქართველოში მეწარმეობის განვითარების და ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების სააგენტოს შექმნა, თუმცა ნათქვამია ასევე, რომ საჭიროა მათი შესაძლებლობების განვითარების ღონისძიებების განხორციელება, რათამათი პოტენციალი მაქსიმუმამდე გაიზარდოს. ზემოაღნიშნული გამოწვევების დაძლევისთვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება იყო საქართველოს მთავრობის მიერ 2016 წლის 26 თებერვალს დადგენილების მიღება, რომლითაც დამტკიცდა საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგია 2016-2020 წლებისთვის. ამ სტრატეგიის საფუძველზე ასევე დამტკიცდა 2016-2017 წლების სამოქმედო გეგმა. აღნიშნული დადგენილება განსაზღვრავს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარების პრიორიტეტულ მიმართულებებს.

დასაქმებულთა რაოდენობა საწარმოთა ზომისა და პერიოდის მიხედვით²⁰.

²⁰ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

დასაქმებულთა რაოდენობა საწარმოთა ზომისა და პერიოდის მიხედვით

	სულ (კაცი)	მსხვილი	საშუალო	მცირე
2005	388 946	135 465	94 388	159 093
2006	360 987	114 471	99 592	146 924
2007	361 209	116 256	109 151	135 801
2008	349 250	123 186	104 716	121 348
2009	387 463	129 686	106 346	151 430
2010	397 806	131 867	104 274	161 665
2011	503 236	153 243	118 688	231 305
2012	534 397	169 444	118 022	246 931
2013	550 885	178 422	125 925	246 538
2014	592 147	186 510	126 432	279 205
2015	626 739	198 586	137 171	290 982
2016	666 790	217 800	142 447	306 543
2017	708 165	233 589	145 463	329 112
2018-I	637 047	237 280	141 370	258 397
2018-II	656 526	241 424	144 684	270 418
2018-III	665 466	244 420	143 890	277 157
2018-IV	684 517	247 866	147 835	288 816
2019-I	663 804	245 119	136 435	282 250

2005 წლიდან დღემდე თითქმის ყოველ წელს დასაქმებულთა 50 პროცენტზე მეტი სწორედ მცირე და საშუალო ბიზნესზე მოდის და ეს დინამიკა კიდევ უფრო იზრდება. ამ ტენდენციაზე დაკვირვებით შეგვიძლია ვთქვათ რომ, მოსახლეუბის

დასაქმების დონეზე მნიშვნელოვნად მოქმედებს მცირე და საშუალო ბიზნესის სექტორი²¹.

პროდუქციის გამოშვება საწარმოთა ზომისა და პერიოდის მიხედვით

	სულ (მლნ. ლარი)	მსხვილი	საშუალო	მცირე
2005	5 838,3	2 942,9	1 446,1	1 449,3
2006	7 412,6	3 734,9	1 911,2	1 766,4
2007	9 645,4	4 707,7	2 930,3	2 007,4
2008	10 248,4	5 442,8	2 806,9	1 998,7
2009	11 003,1	5 253,5	3 097,5	2 652,1
2010	13 303,7	6 734,5	3 364,2	3 205,0
2011	19 239,9	8 931,8	4 754,5	5 553,6
2012	23 096,0	10 564,9	6 098,6	6 432,5
2013	23 553,6	10 367,5	5 998,7	7 187,5
2014	26 068,6	11 188,2	6 571,3	8 309,1
2015	29 993,9	12 520,0	7 873,5	9 600,4
2016	34 156,9	14 201,5	8 573,9	11 381,4
2017	38 206,8	15 594,7	9 719,2	12 892,9
2018-I	8 692,2	3 775,6	2 167,5	2 749,0
2018-II	10 032,2	4 132,0	2 525,6	3 374,6
2018-III	10 652,2	4 182,0	2 758,0	3 712,2
2018-IV	11 548,5	4 657,5	2 976,5	3 914,5
2019-I	9 471,4	3 915,8	2 347,9	3 207,6

გამოშვებული პროდუქციის ღირებულების მიხედვით , მცირე და საშუალო ბიზნეს მთლიანი ღირებულების 50% ზე მეტი აქვს 2005 წლიდან დღემდე სტაბილურად

²¹ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

ყოველ ინსტიტუციური ჩარჩო: ერთ-ერთი მთავარი გარღვევა 2014 წლის თებერვალში საქართველოს მეწარმეობის განვითარების სააგენტოს შექმნა იყო. სააგენტო, რომელიც ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს დაქვემდებარებაშია, მეწარმეობის პოლიტიკის განხორციელებასა და მსს-ს განვითარების ხელშეწყობაზე, ასევე, ექსპორტის წახალისებაზეა პასუხისმგებელი. მეწარმეობის განვითარების სააგენტო ფინანსური და არაფინანსური ინსტრუმენტების გამოყენებით უწყობს ხელს მსს-ს განვითარებას, მათ შორის, ბიზნესუნარების ჩამოყალიბებას, სამეწარმეო განათლებას, ექსპორტის წახალისებას და ფინანსების ხელმისაწვდომობას. სააგენტოს ერთ-ერთი მთავარი ფუნქციაა, დაეხმაროს ბიზნესებს, დააკმაყოფილონ DCFTA-ის მოთხოვნები.

თავი III. საქართველოში მცირე და საშუალო ბიზნისის

ინტერნაციონალიზაცია

3.1. ინტერნაციონალიზაციის პროცესი საქართველოში

შეზღუდული ფინანსური რესურსების ქვეყანაში საწარმოები მცირე გეოგრაფიულ არაეულში საქმიანობენ და მათი ინტერნაციონალიზაცია არის მნიშვნელოვანი პირობა საქმიანობის გაფართოებისათვის, რომელიც განხორციელდება როგორც ორგანიზაციული სტრუქტურის, ტექნოლოგიების და ინფორმაციული შესაძლებლობების გაზრდით, ასევე საექსპორტო/საიმპორტო საქმიანობით, ალიანსებში გაწევრიანებათ და სხვა საწარმოებთან შერწყმით ან გაერთიანების გზით. ინტერნაციონალიზაციის ფორმებია:

- ექსპორტ/იმპორტი საექსპორტო აგენტების მეშვეობით;
- საზღვარგარეთ ცოდნის გაყიდვები (ლიცენზირება, ფრანჩაიზინგი და სხვ.);
- პირდაპირი უცხოურ ინვესტიციები.

ექსპორტ/იმპორტის პროცესი შედარებით ადვილია, მოქნილია და დაბალ რისკებთან არის დაკავშირებული, მაგრამ მისი გამოწვევაა არასატარიფო ბარიერები, კავშირი უცხოელ აგენტებთან, ტრანსპორტირების ხარჯი და სხვ. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ზრდის კონკურენციას, ქმნის ფინანსურ უპირატესობებს, აწვითარებს ახალ ცოდნას და უნარებს და ამცირებს ტრანსაქციულ რისკებს, მაგრამ მიუხედავად ამისა, უცხოეთის ქვეყნებში ინვესტირების რისკები დიდია, ამიტომ იგი ნაკლებად მოქნილია. ამ ფორმების განხორციელებით მსს ინტერნაციონალიზაციას შედეგად მოყვება საწარმოს, მენეჯმენტის ცვლილებები, დანახარჯების ეკონომია და შრომის მწარმოებლურობის ზრდა და ისეთი სტრატეგიული ფაქტორების ეფექტიანად ამოქმედება, როგორცაა ადგილობრივ ბაზარზე კონკურენციის თავიდან აცილება, ადგილობრივი ბაზრის გაფართოება და სხვ., იგი მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს ინოვაციების დაერგვას, ზრდის ბაზრების მიმზდველობას,

მაგალითად, კონკურენციის შედეგად ახალი ფასების ფორმირებით, საქონლის დიფერენციაციით და სხვ.

ინტერნაციონალიზაციას განსაზღვრავს ორი მნიშვნელოვანი ფაქტორი: სავაჭრო გარემო და მცირე და საშუალო ბიზნესის მახასიათებლები. სავაჭრო გარემო გავლენას ახდენს მცირე და საშუალო ბიზნესის საერთაშორისო ურთიერთობებზე რამდენიმე თვალსაზრისით: მაკროგარემოთი, ვალუტის გაცვლითი კურსით, ეკონომიკურ კონტექსტით (როგორცაა განვითარების სტადიები - აღმავლობა, რეცეზია, კრისიზი, გამოცოცხლება) და სხვ. მათ შეუძლიათ შეამცირონ ან გაზარდონ მცირე და საშუალო ბიზნესის წილი საგარეო ბაზრებზე. მცირე და საშუალო საწარმოების ინტერნაციონალიზაციის და საერთაშორისო მეწარმეობის განხორციელება პრობლემაა როგორც რეგიონული, ისე გლობალური მასშტაბით. ამ პრობლემის კვლევას მიეძღვნა მრავალი ნაშრომი. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ეკონომიკური განვითარებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის (OECD) კვლევები²².

მსოფლიოს განვითარებულ ქვეყნებში მცირე და საშუალო ბიზნესი სულ უფრო ზრდის თავის წილს ექსპორტში, მაგრამ საკითხი იმის შესახებ, თუ რა საერთაშორისო სამეწარმეო ორიენტაცია აქვთ მათ, რა სპეციფიკურ სტრატეგიას ანხორციელებენ და რა ბარიერებს აწყდებიან ისინი, კვლევის საგანია. არსებობს პირდაპირი კავშირი ტექნოლოგიების განვითარებასა და საერთაშორისო გაფართოებას შორის, მაგრამ ეს პროცესი მოითხოვს თანმიმდევრული ინტერნაციონალიზაციის სტრატეგიას. საქართველოს საწარმოებში საერთაშორისო განვითარების სტრატეგია მხოლოდ მსხველ ფირმებს გააჩნიათ. ამის შედეგია ისიც, რომ საქართველოში, ისევე როგორც სხვა ქვეყნებში, მცირე და საშუალო ბიზნესის წვლილი ექსპორტში დაბალია. მცირე და საშუალო ბიზნესის ინტერნაციონალიზაციის სტრატეგიები ორიენტირებულია ძირითადად იმპორტზე. ეს შეიძლება აიხსნას იმითაც, რომ როგორც მრავალრიცხოვანი კვლევები აჩვენებს, მსხვილი კორპორაციებთან შედარებით,

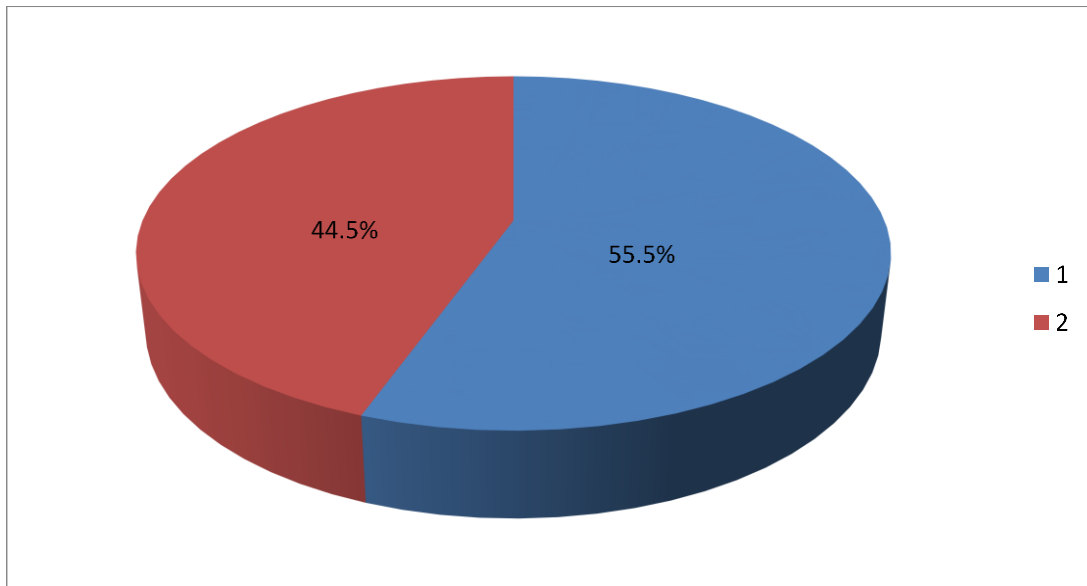
²² ბ.კობერიძე. "მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების ინსტიტუციური მიმართულებები საქართველოში და ევროკავშირთან ინტერნაციონალიზაციის წინააღმდეგობები". 2015

მცირე და საშუალო ბიზნესის წინაშე უფრო მეტი ბარიერია, რომლებიც ხელს უშლის ან ანელებს მათი ინტერნაციონალიზაციის პროცესს (Top Barriers and Drivers to SME Internationalization 2009). ინტერნაციონალიზაციის თეორიებია:

1. კლასიკური თეორიები, რომლებიც ეროვნულ დონეზე განსაზღვრავენ ინტერნაციონალურ ურთიერთობებს;
2. თეორიები, რომლებიც ახასიათებენ საწარმოს როგორც ანალიზის ობიექტს. (პროდუქტის სასიცოცხლო ციკლის თეორია, მონოპოლიური უპირატესობა თეორია, ინტერნალიზაციის თეორია, ოლიგოპოლიური თეორია, სტადიების თეორია, ქსელის თეორია, რესურსებზე დაფუძნებული თეორია, ინოვაციებთან დაკავშირებული მოდელები)
3. თეორიები, რომლებიც ძირითადად ფოკუსირდება ინტერნაციონალიზაციაზე (ქცევის თეორია, პროდუქტის სასიცოცხლო ციკლის თეორია, მონოპოლიური უპირატესობა თეორია, ინტერნალიზაციის თეორია, ოლიგოპოლიური რეაქცია თეორია, სტადიების თეორია)
4. თეორიები, რომელიც ძირითადად ეხება მცირე და საშუალო ბიზნესის ინტერნაციონალიზაციისა და ქცევებს (რესურსზე დაფუძნებული ხედვა, საერთაშორისო მეწარმეობა, სტადიების თეორია, გრადუალური მიდგომა, ქსელის თეორია).

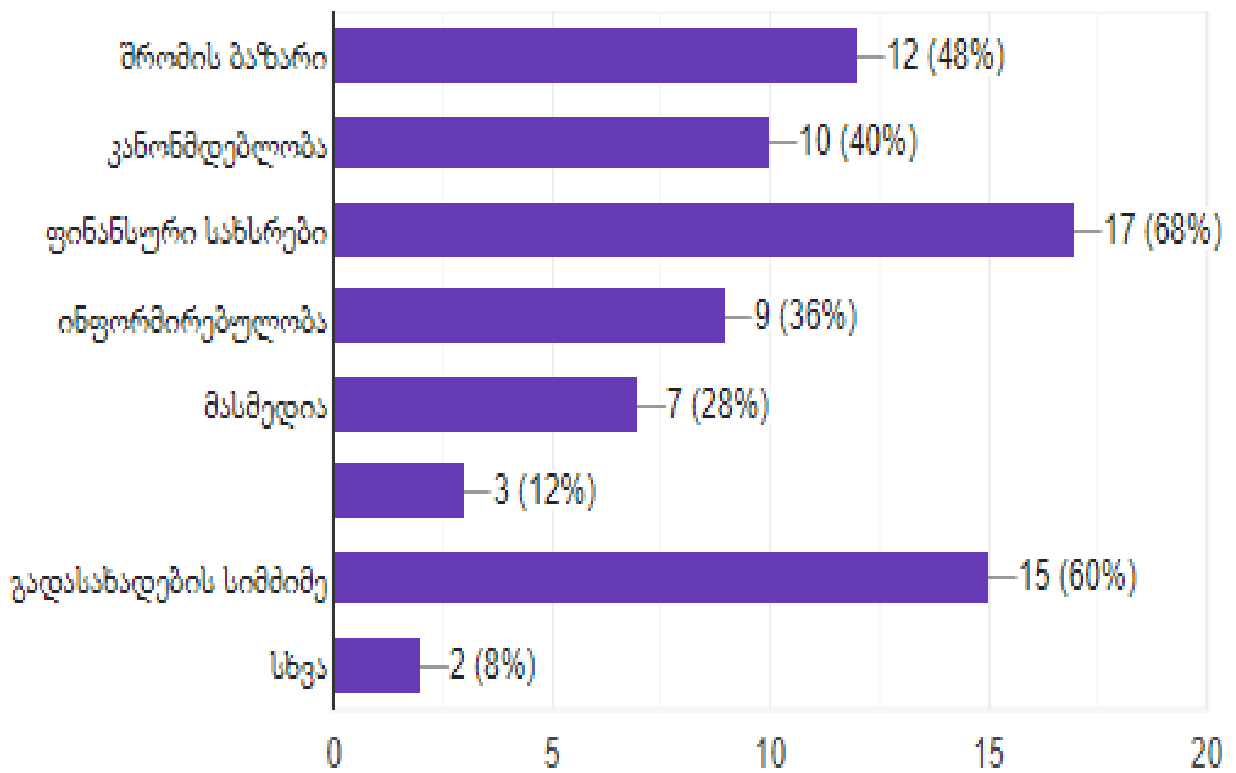
3.2. საქართველოში მცირე და საშუალო ბიზნესის კვლევის მეთოდოლოგია და შედეგები

კვლევის შედეგად გამოკითხული იქნა 25 მცირე და საშუალო ზომის მეწარმე. მათ დავუსვით გარკვეული ტიპის კითხვები. გამოკითხვაში მიღებული რესპოდენტების სქესი შემდეგნაირად გადანაწილდა მამრობითი: 55.5 პროცენტი, მდედრობითი 44.5%, არსებული შედეგით შეგვიძლია.

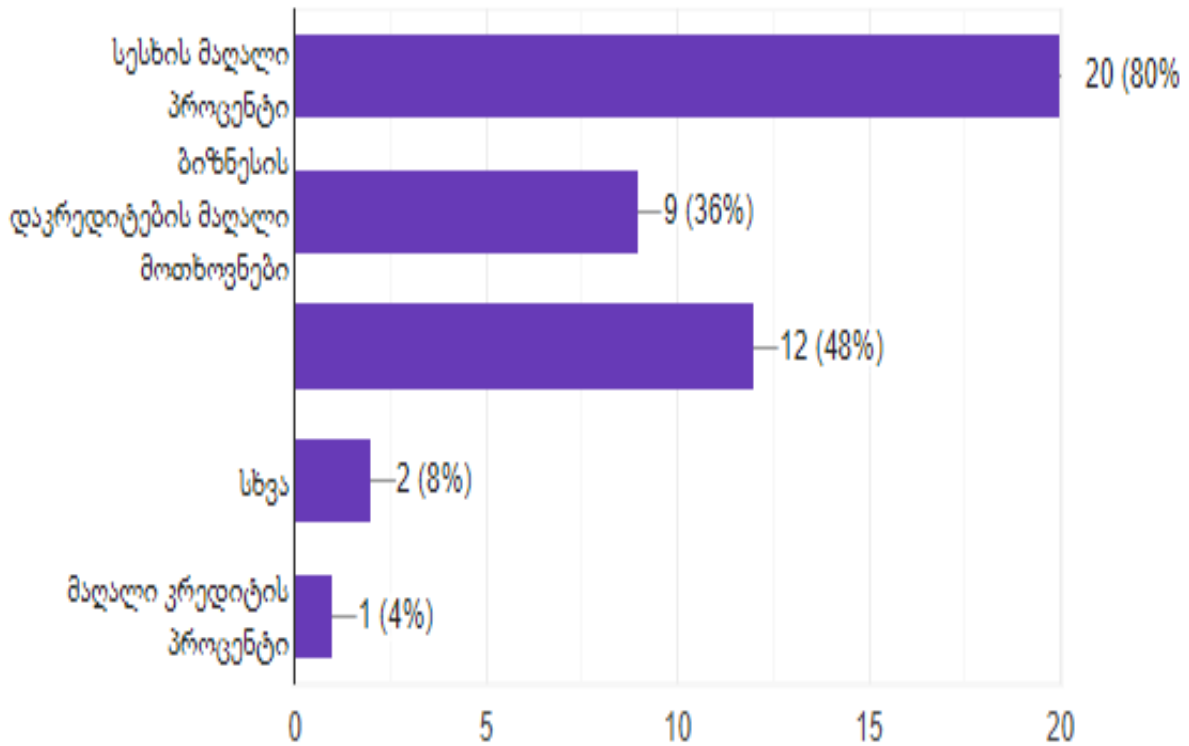
კითხვა 1. რა პრობლემებს ხვდებით ბიზნეს საქმიანობისას? გამოკითხულთა 68%-მა ფინანსური სახსრები, 40%-მა კანონმდებლობა ხოლო 36%-მა ინფორმირებულობა დაასახელა.

ბიზნეს საქმიანობაში პრობლემები სექტორების მიხედვით

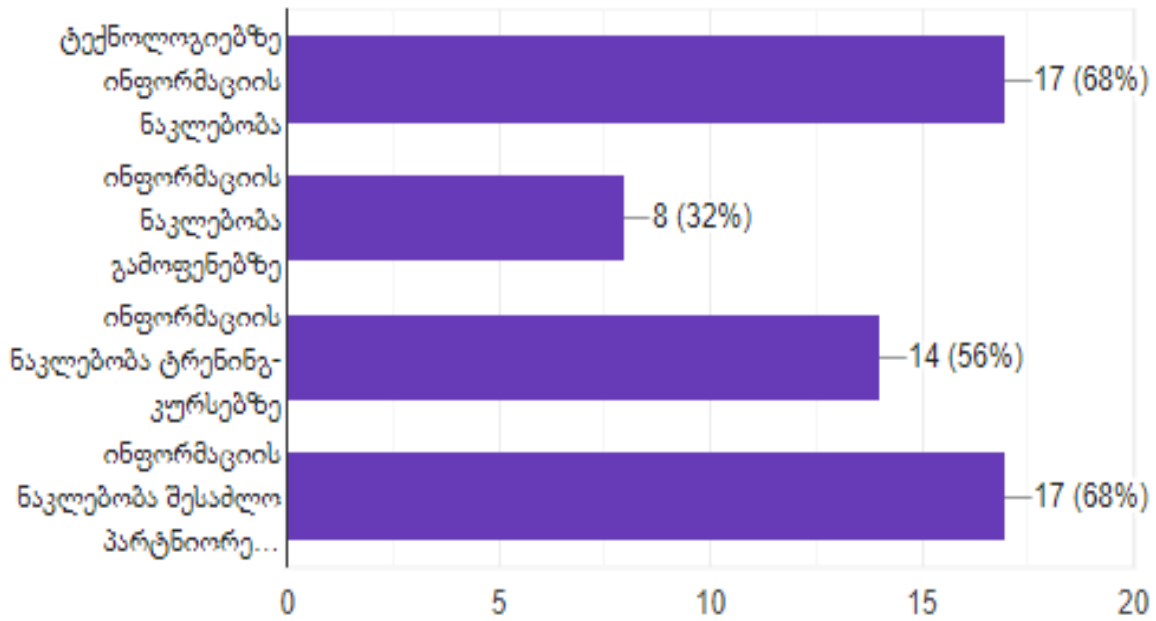
კითხვა 2 რა პრობლემები იკვეთება ფინანსური სახსრების ხელმისაწვდომობასთან დაკავშირებით, გამოკითხულთა უმრავლესობამ (80%), მთავარ ბარიერად სესხის მაღალი პროცენტი დაასახელა, ხოლო 20%-მა დაკრედიტების მაღალი მოთხოვნები.

ბარიერები ფინანსური სახსრების ხელმისაწვდომობასთან

კითხვა 3 რა პრობლემებს გამოყოფდით ინფორმირებულობის კუთხით? გამოკითხულთა 68%-მა ტექნოლოგიებზე და შესაძლო ბიზნესპარტნიორებზე ინფორმაციის ნაკლებობა დაასახელეს.

პრობლემები ინფორმაციულობის კუთხით

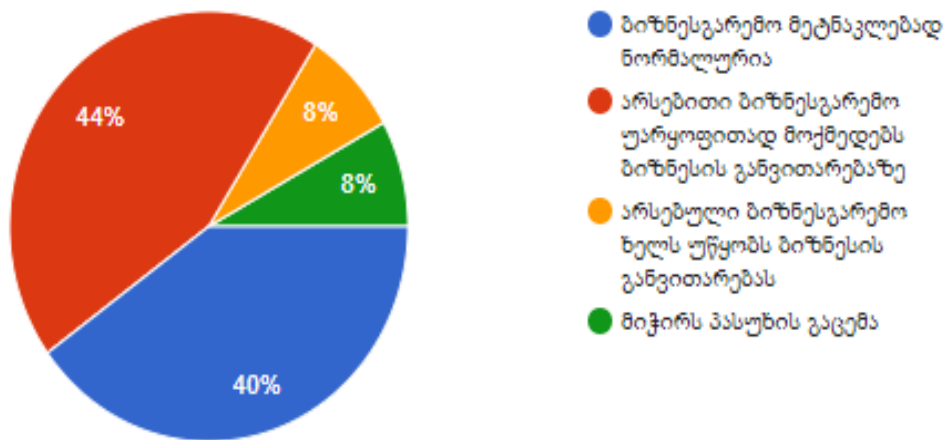

კითხვა 4. როგორ შეაფასებდით არსებულ ბიზნეს გარემოს?

ბიზნეს გარემოს შეფასება

გამოკითხულთა 44% თვლის რომ არსებული ბიზნეს გარემო უარყოფითად მოქმედებს ბიზნეს განვითარებაზე, 40% თვლის ბიზნეს გარემოს ნორმალურად. ამ კვლევაში გამოკითხულთა ხმები ძირითადად ორ თანაბარ ნაწილად გაიყო 8%-ს უჭირს პასუხის გაცემა, ხოლო 8 % კი თვლის, რომ ბიზნეს გარემო ხელს უწყობს ბიზნესის განვითარებას.

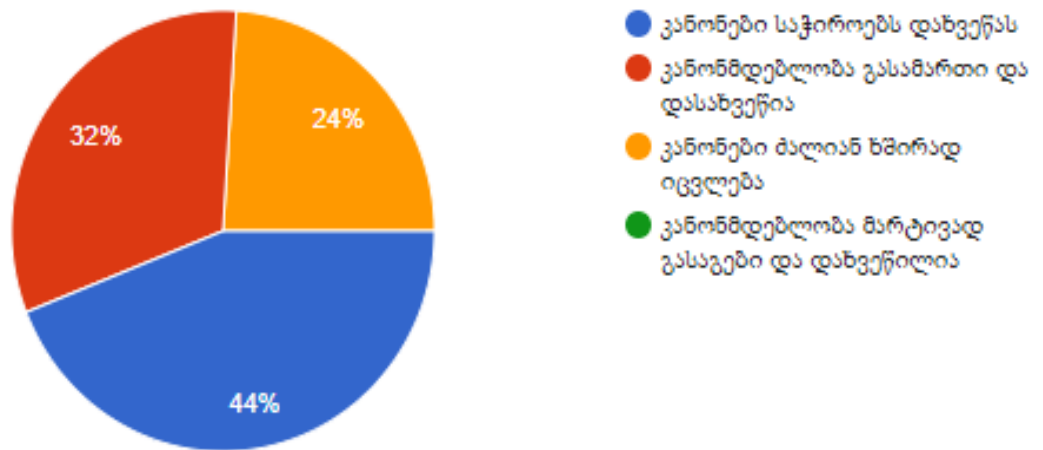
25 responses

კითხვა 5 როგორ შეაფასებდით საქართველოში მოქმედ საკანონმდებლო გარემოს.

რაც შეეხება საკანონმდებლო გარემოს შეფასებას, გამოკითხულთა 44% თვლის რომ კანონები საჭიროებს დახვეწას, ხოლო 24% აზრით კანონები სწრაფად იცვლება. 32% კი თვლის, რომ კანონმდებლობა ჯერ კიდევ გასამართი და დასახვეწია.

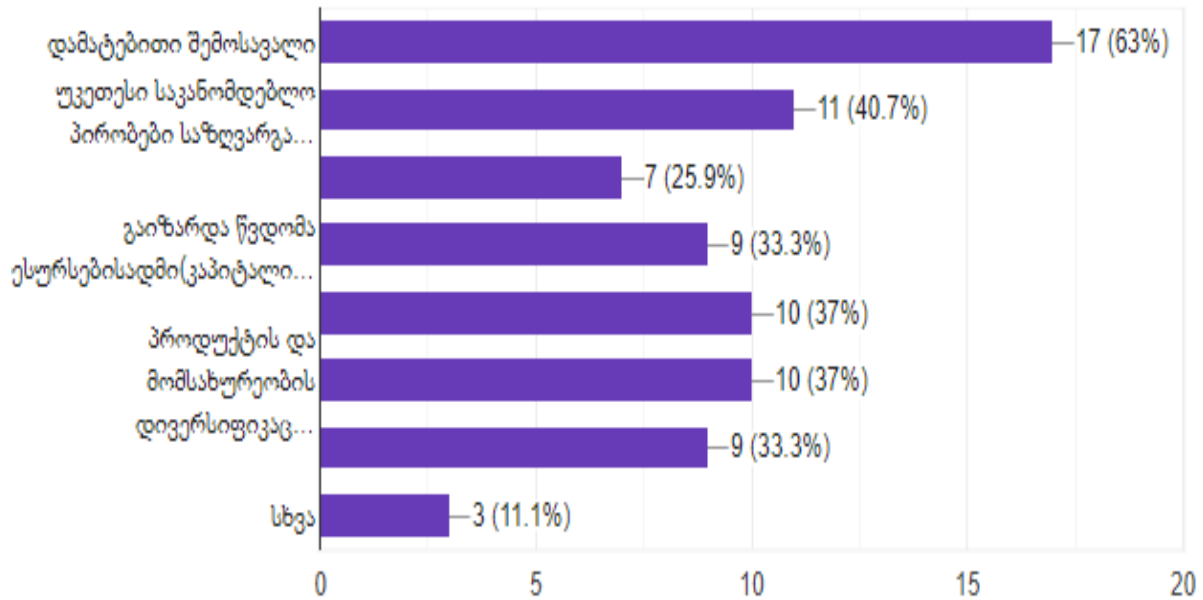
საკანონმდებლო გარემოს შეფასება

კითხვა 6. რა უბიძგებს კომპანიებს ინტერნაციონალიზაციისაკენ?

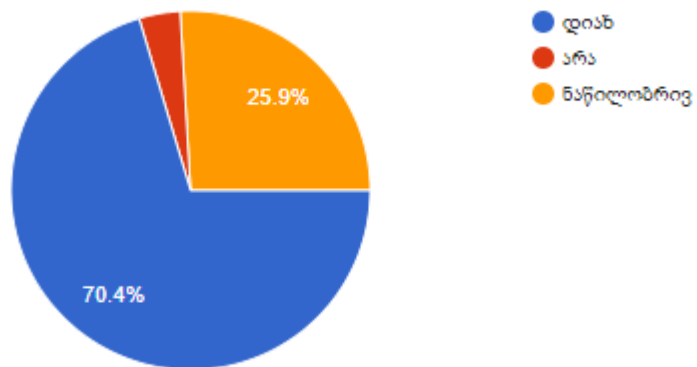
ინტერნაციონალიზაციის მთავარ მიზეზად, დამატებით შემოსავალს 63% თვლის, 40%-ის აზრით მიზეზი უკეთესი საკანონმდებლო პირობებია.

საწარმოს ინტერნაციონალიზაციის მიზეზები

კითხვა 7. როგორ შეაფასებდით საქართველოს და ევროკავშირს შორის გაფორმებულ ასოცირების ხელშეკრულებას.

საქართველოს და ევროკავშირს შორის გაფორმებულ ასოცირების ხელშეკრულებას წარმატებულად თვლის 70.4% ხოლო ნაწილობრივ წარმატებულად 25.9% ხოლო არა წარმატებულად მხოლოდ 3.7 %.

დასკვნა

მცირე და საშუალო ბიზნესს ნებისმიერი ქვეყნის განვითარებაში უმნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს. ადგილობრივი ექსპერტები და საერთაშორისო ორგანიზაციები თანხმდებიან იმაში, რომ დღესდღეობთ ბიზნესის კეთება საქართველოში გამარტივებულია. ბიზნესგარემოს შეფასებისას აუცილებლად უნდა მივაქციოთ ყურადღება იმას თუ რამდენად მიმზიდველია უცხოელი ინვესტორებისათვის ადგილობრივი ბაზარი. რამდენად დაბალიც არ უნდა იყოს გადასახადების განაკვეთი, სტაბილური ეკონომიკური და პოლიტიკური გარემო პირობების გარეშე შეუძლებელია ვისაუბროთ ქვეყნის მიმზიდველობაზე ინვესტორების თვალში. ვფიქრობთ აუცილებელია საკანონმდებლო სფეროს პროცედურული ნაწილების გამარტივება და შესაბამისი ინფორმირებულობის დონის გაზრდა. მნიშვნელოვანია ბიზნესგარემოს გაუმჯობესებაში წვლილი შეიტანოს და ძალისხმევა გასწიოს საზოგადოების ისეთმა სექტორებმაც როგორებიცაა: მას-მედია, არასამთავრობო ორგანიზაციები და სხვა. აუცილებელია საკანონმდებლო ბაზის დახვეწა და მისი მარტივად აღქმის უზურუნველყოფა. ქვეყანაში საკმაოდ დაბალია მეწამეობრივი კულტურა, შრომის ბაზარზე დიდია უმუშევრობის დონე და დეფიციტია კვალიფიცირებული კადრების. გამოცდილების, ტექნოლოგიების და სახსრების ნაკლებობის გამო მცირე და საშუალო ბიზნესების უმეტესობა ვერ ახერხებს განვითარებას.

მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია მცირე და საშუალო ბიზნესის სტიმულირების გაზრდა, სუბსიდირებით, ინფრასტრუქტურის მოწესრიგებით, აუცილებელია მცირე და საშუალო კომპანიებს წვდომა ჰქონდეთ ფინანსურ რესურსებზე, იაფ კრედიტზე და სხვადასხვა დაფინანსების წყაროებზე, რათა არსებული პრობლემის წამოჭრის შემთხვევაში გაუმკლავდნენ მათ. საწარმოების განვითარების მთავარი წინააღმდეგობრივი გარემოებები დაკავშირებული ტექნოლოგიებთან, ინოვაციებთან, უმაღლესი განათლებისა, და ფინანსური ბაზრების განვითარებასთან. ეს ბარიერები

გამორჩეულად, მცირე და საშუალო ბიზნისის განვითარებისათვისა პრობლემატური და ძლიერ მოქმედებს ბაზრებში მათ ჩართულობის ხარისხზე.

დღეს მცირე ბიზნისი უძლურია დამოუკიდებლად განახორციელოს ცვლილებები და გააუმჯობესოს არსებული მდგომარეობა, რადგან, მას არც კვალიფიციური კადრი ჰყავს და არც საჭირო ფინანსები გააჩნია. ამდენად იგი დამოკიდებულია სახელმწიფოს მხარდაჭერაზე. სახელმწიფოს ინსტიტუციური გარემოს გაუმჯობესება საკმარისი პირობა არაა ბიზნისის განვითარებისათვის, ამიტომაც საჭიროა სხვა გარე პირობების დახვეწა, გაუმჯობესება. რაც შეეხება საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ურთიერთობას, უნდა აღინიშნოს რომ იგი საკმაოდ წარმატებულად მიმდინარეობს, რაც უფრო ვუახლოვდებით ევროკავშირს მით უფრო დადებითად მოქმედებს ეს პროცესი ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკაზე,

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ბ.ნამჩავაძე. “საქართველო 2018 წლის რეიტინგებში”. თბილისი. 2019;
2. ბ.კობერიძე. “მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების ინსტიტუციური მიმართულებები საქართველოში და ევროკავშირთან ინტერნაციონალიზაციის წინააღმდეგობები”. თბილისი. 2015;
3. გ.ელიზბარაშვილი. “ინდუსტრიული რევოლუცია-ისტორიული შინაარსი საქართველოსთვის”. 2018;
4. გ.შუბლაძე., მ.ნანიტაშვილი, “ბიზნესის საფუძვლები”. თბილისი. 2011.;
5. გ.ქუთათელაძე. “იაპონური მენეჯმენტი და მისი ტრანსფერის თეორიულ-ემპირიული შესაძლებლობა საქართველოში”. თბილისი. 2010;
6. დ.ადვაძე. “მცირე ბიზნესის სახელმწიფო მხარდაჭერის საერთაშორისო გამოცდილების გამოყენება საქართველოში: პრობლემები და პერსპექტივები”. თბილისი. 2015;
7. ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო, თბილისი. 2008;
8. ევროკავშირსა და საქართველოში შორის არსებული ურთიერთობები: ფაქტები და რიცხვები.
9. ე.გობეჯიშვილი. “საქართველოში მცირე და საშუალო მეწარმეობის სახელმწიფო სრულყოფის მიმართულებები”. თბილისი. 2013;
10. თ.შენგელია. “ბიზნეს ადმინისტრირების საფუძვლები”. თბილისი. 2008;
11. თ.ელიაძე. “სახელმწიფო საწარმოებთან დაკავშირებით საქართველოს საფინანსო-სამართლებრივი რეგულაციები”. თბილისი. 2014;
12. ლ.ცეცხლაძე. ‘მცირე ბიზნესის ორგანიზაციისა და მართვის სტრატეგია თანამედროვე საბაზრო სისტემაში’. ბათუმი. 2012;
13. მ.ქუჩულორია. “ევროპული ბიზნეს ასოციაციის პოზიცია მცირე და საშუალო ბიზნესთან დაკავშირებით”. თბილისი. 2018;

14. ო.გოგიაშვილი. "მცირე და საშუალო ბიზნესის პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები საქართველოში". თბილისი. 2013;
15. საქართველოს პარლამენტის აპარატი, კვლევითი დეპარტამენტი, კანონშემოქმედებითი საქმიანობის საინფორმაციო უზრუნველყოფის განყოფილება;
16. საქართველოს მცირე და საშუალო მეწარმეობის განვითარების სტრატეგია 2016-2020 წლებისათვის. თბილისი. 2016;
17. სპეციალური დაბეგვრის რეჟიმების შესახებ " საქართველოს მთავრობის ნ.415 დადგენილება";
18. საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2010 წლის 31 დეკემბრის N999 ბრძანება, მუხლი მე-12;
19. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური;
20. საქართველოს პარლამენტის აპარატი, კვლევითი დეპარტამენტი, კანონშემოქმედებითი საქმიანობის საინფორმაციო უზრუნველყოფის განყოფილება. თბილისი 2019;
21. საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო "საქართველოს ევროკავშირში ინტეგრაციის რუკა" თბილისი. 2019;
22. ქ.ციხელაშვილი, თ.შერგელაშვილი, მ.თოქმაზიშვილი "საქართველოს ეკონომიკური ტრანსფორმაცია: დამოუკიდებლობის 20 წელი". თბილისი. 2012;
23. ქ. ნინიძე, სტატია: "დუალური განათლების ისტორიული წინაპირობები ნაწილი პირველი" თბილისი. 2017;
24. ხ.ჩიგოგიძე. "ევროკავშირის 5 ქვეყანა, სადაც მცირე ბიზნესი სწრაფად ვითარდება". თბილისი 2008.
25. შ. მესხია. საისტორიო ძიებანი, ტ. II, 1983. ე. ნ. თბილისი;
26. Fernando Forte 2018წ. Number of enterpriceses in spain in 2019, by number of employees
27. Germany-European Commision-europa Eu. 2019;
28. France-European Commision-europa Eu. 2018;

29. The Medieval Cookbook. Author Maggie Black. 1992;
30. History of small business. Jonson Hur. 2018;
31. EU-Georgia relations Factsheet. Eeas Press Team. 2019;
32. Understanding growth priorities at small and medium-sized businesses. Economist intelligence Unit, 2009.
33. European commission. The Tacis Programme-Europa Eu;
34. Paul Ames German. support for small business. 2013;
35. Payments Uk launches nev voice for undusrty. 2015;
36. Modern Applied Statistics with 4th edition by W.N venables, B.D ripley;
37. Современный экономический словарь. М., «Инфра-М», 1996;
38. Мицкий А., Кредитно-финансовая поддержка функционирования и развития малого и среднего бизнеса. Ставрополь, 2007;

